

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

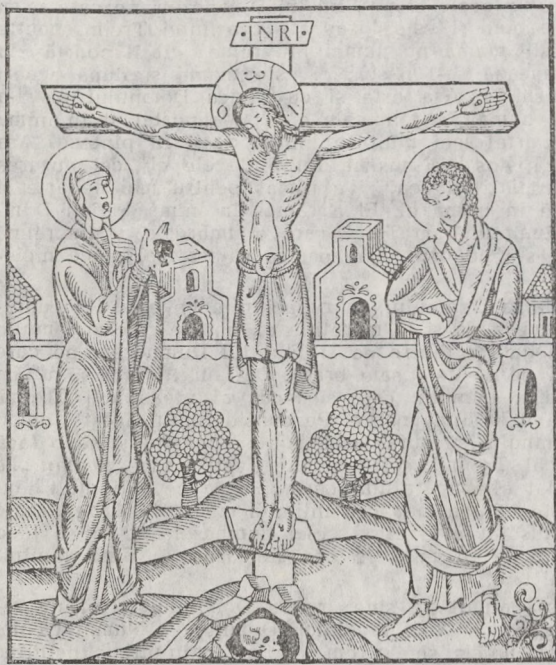
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Sf. Cruce, semnul mîntuirii creştinului în Biserică

„Si le voi da un semn” (Isaia 66, 19)
„Semnul Fiului Omului” (Matei 24, 30)

existat în planul veşnic al lui Dumnezeu privind lumea ce urma să o facă. Acest lucru se confirmă la crearea omului căci Dumnezeu îl face în formă de cruce. În V. Testament se vede din mai multe împrejurări că acest semn era plăcut înaintea lui Dumnezeu, deoarece prin el Atotîntorul îşi manifesta puterea Sa. Aşa a fost cazul biruinţei lui Moisi asupra amalecţilor, (Ieşire 17, al îndulcirii apelor la Mara (Ieşire 15, 20—25), Horeb (Ieşire 17, 6) şi Meribotai (Numeri 20, 8—13), al înălţării şerpelui de aramă (Numeri 21), al binecuvîntării cu mîinile încrucişate pe care Iacov a dat-o lui Efraim şi Manase (Facere 48, 14), al însemnării cu litera Tau (în formă de cruce) (Iezechiil 9, 4—6) etc.

Dacă însă în faţa lui Dumnezeu acest semn era bineplăcut, în faţa oamenilor era tocmai invers. Oamenii necunoscînd rînduiele lui Dumnezeu şi datorită depărtării lor de Părintele ceresc, au ajuns, cu timpul — şi aceasta şi pe vremea Mîntuitorului Hristos — să considere crucea drept obiect de batjocură. De aceea I-au şi răstignit pe Mîntuitorul pe cruce, ca să-L batjocorească şi mai mult. Dar Dumnezeu, tocmai prin acceptarea ca Fiul Său cel iubit să moară pe cruce, tocmai prin aceasta a reabilitat acest semn. Fiul Său moare pe cruce — semnul iubit de Dumnezeu — crucea devenind altar de jertfă, ca un fel de obiect mijlocitor pentru împăcarea omului cu Dumnezeu, căci este cunoscut faptul că ori de cite ori poporul îşi cunoştea păcatul şi voia să se împace cu Dumnezeu sau să se roage Lui, sau să-I ceară ceva, aducea jertfe pe un altar. De la Mîntuitorul Hristos înainte, crucea a devenit şi real şi simbolic altarul oricărei jertfe.

De aceea în partea de răsărit a Sf. mese, în altarul bisericilor ortodoxe se află întotdeauna sf. cruce a Domnului Hristos, de aceea orice jertfă adusă oriunde şi oricînd lui Dumnezeu, direct sau prin semenii — ca ajutor dat acestora — nu trebuie disociată de sf. cruce, ci dimpotrivă legată direct, aşa cum se şi practică în Tradiţia Bisericii răsăritene.

Dacă crucea este semn al jertfei Fiului lui Dumnezeu spre mîntuirea lumii, atunci ea este sfinţită.

(continuare în pag. 2)

Pr. Teodor Damian

Liturghia darurilor înainte sfinţite — călătoria noastră spre Emaus împreună cu Domnul

Biserica Ortodoxă este posesoarea unui adevărat tezaur liturgic. Din toată bogăţia ei de forme şi rînduiele cultice se detaşează în chip cu totul special Sfînta Liturghie, slujba în care — preoţi şi credincioşi, vii şi adormiţi, îngeri şi oameni se întîlnesc cu Domnul cel înviat şi se împărtăşesc de modul real cu El, realizînd acea comuniune mistică, care este Trupul Său eclesial.

În ziua sfinţită a Duminicii, modalitatea cea mai adecvată de a celebra Învierea lui Hristos este tocmai Sfînta Liturghie.

După rînduiele canonice, această dumnezeiască slujbă se poate oficia numai în rîstimpul dimineţii deoarece şi evenimentul de taină al învierii s-a petrecut tot într-un astfel de rîstimp. Lumina soarelui, care străbate aparent bolta cerească, de la răsărit spre apus, este mai vie şi mai plină de farmec în faptul dimineţii, inundînd văzduhul şi învelind plantele, vieţuitoarele şi oamenii. Tot astfel a fost şi va rămîne de-a pururi lumina Învierii Domnului. A fost percepută, după cum ne spune Sfînta Evanghelie, încă pe cînd nu se iviseră zorii, de străjerii puşi să păzească mormîntul pecetluit.

Iată deci motivul pentru care Sfînta Liturghie se săvîrşeşte pînă în momentul amiezii, după care soarele începe să coboare spre asfinţit şi lumina devine mai puţin strălucitoare.

Există totuşi o Sfîntă Liturghie, una din cele trei care se celebrează în Ortodoxie şi anume: „Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite” (celelalte două sînt: Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului şi Liturghia Sf. Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareii Capadociei) ce se poate oficia şi chiar se recomandă să se officieze seara, după ceasul al IX-lea, la momentul vecerniei.

Se cuvine să spunem că această Sfîntă Liturghie este rînduită a se săvîrşi în toate zilele postului mare sau al păresimilor, afară de simbăta şi Duminică şi de sîrbătoarea Bunei Vestiri, cînd se săvîrşesc celelalte două Sfînte Liturghii. S-a încetăţenit totuşi obiceiul ca Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite sau a Sf. Grigorie Dialogul să se săvîrşească mai ales miercuri şi vinerea din fiecare săptămîină a postului, afară de Vinerea Mare (a Sfîntelor Patimi), cînd nu se săvîrşeşte nici o Liturghie.

Denumirea de Liturghie a Da-

zurilor mai înainte sfinţite vine de acolo că Cinstitele Daruri se sfinţesc în cadrul Liturghiei ce se officiază în Duminică de dinaintea zilelor de miercuri şi vineri, cînd se officiază această Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul. În respectiva Duminică, preotul scoate la Proscomidie, pe lingă Sfîntul Agneţ al Duminicii, încă atîtea Agneţe cite Liturghii ale Darurilor înainte sfinţite va săvîrşi în săptămîna ce urmează. El sfinţeşte toate aceste Agneţe, concomitent cu Agneţul Duminicii, după care, pe cele rezervate Liturghiei Darurilor mai înainte sfinţite le păstrează, cu multă grijă, într-o cutie specială, pînă la soroacele stabilite.

Doă întrebări se pot pune în legătură cu această Sfîntă Liturghie? Prima dacă este totuşi Liturghie, de ce Cinstitele Daruri nu se sfinţesc acum, în faptul serii, cînd ea se săvîrşeşte, ci la o Liturghie anterioară, a Sf. Vasile cel Mare sau a Sf. Ioan Gură de Aur.

Răspunsul este acesta: pentru că, după canoane, Liturghia, respectiv Euharistia se săvîrşete numai în faptul dimineţii.

A doua întrebare vizează semnificaţia acestei Sfînte Liturghii?

Răspunzînd, putem arăta că ea ne aduce aminte de călătoria celor doi ucenici — Luca şi Cleopa (continuare în pag. 2)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Trupul lui Hristos primiţi şi din izvorul cel fără de moarte gustaţi...

(Matei 26, 26—28; Luca 22, 17—20)

Sfînta Euharistie sau Sfînta Împărtăşanie este Taina în care, sub chipul pîinii şi al vinului, se împărtăşeşte credincioşilor însuşi Trupul şi Singele lui Hristos, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci, înfăţişîndu-se astfel real şi nesîngeros jertfa de pe Crucea Mîntuitorului, prin prefacerea pîinii şi a vinului în însuşi Trupul şi Singele Mîntuitorului Hristos, cu puterea Duhului Sfînt invocată de episcop sau de preot.

Mărturisirile de Credinţă ale Bisericii noastre străbune învaţă despre Sfînta Euharistie ca Taină, ca jertfă şi prezenţă reală a Mîntuitorului Hristos în ea astfel: „Sfînta Euharistie sau Sfînta Cumnecătură este Trupul şi Singele Domnului nostru Iisus Hristos, sub chipul pîinii şi a vinului, în care în adevăr şi în realitate Se află Iisus Hristos. Această Taină covîrşeşte pe toate celelalte şi încă mai mult decît ele ajută la mîntuirea noastră. Căci în această Taină se descoperă şi se arată oamenilor credincioşi tot harul, toată bunătatea şi toată iubirea Domnului nostru Iisus Hristos... Această Taină se aduce, de asemenea ca jertfă, pentru cei vii şi pentru cei morţi în nădejdea învierii şi a vieţii veşnice. Ea este Jertfa care nu se va sfîrşi pînă la judecata cea din urmă... Această Taină milostiveşte şi îndură de Dumnezeu pentru păcatele oamenilor, vii şi morţi” (Mărturisirea Orodoxă I, 107, apud „Îndrumări Misionare”, Bucureşti, 1986, p. 527).

Luînd mereu parte la Sfînta Liturghie şi fiind conşivi de faptul că prin ea avem posibilitatea să ne apropiem mai mult de Dumnezeu şi să ne simţim, mai mult decît prin orice alt mijloc, fraţi unii cu alţii, ne întrebăm în mod firesc: care este definiţia cea mai cuprinzătoare a Sfînte Liturghii?

La această întrebare consider că este normal să răspundem că: Sfînta Liturghie este continuarea fundamentală a lucrării lui Hristos în lume şi în viaţa noastră în orice timp. Sfînta Liturghie ni-L face prezent şi ni-L comunică în mod real pe Domnul Iisus Hristos, în starea permanentă de jertfă şi de înviere, ca să ne însuşim şi noi puterea de jertfă asupra egoismului şi plăcerilor trecătoare, şi să întărim în sufletul nostru puterea viitoarei învieri pentru veşnică fericire a unirii iubitoare cu Domnul Hristos şi cu semenii.

În Sfînta Liturghie are loc prefacerea darurilor noastre de piine şi de vin în Trupul şi Singele Mîntuitorului Hristos, în starea de jertfă, în care s-au transpus ele pe Golgota. Amintirea Domnului Hristos, starea Sa de jertfă de pe Golgota este aşa de accentuată, în Sfînta Liturghie, şi El rămîne aşa de mult în simţirea ei, ca stare de supremă dăruire Tatălui, din compătimire şi iubire faţă de oa-

(continuare în pag. a 3-a)

Arhim. Chesarie Gheorghescu

Turist şi pelerin pe urmele Sf. Ap. Pavel în Grecia (VI)

„(...) mulţumim lui Dumnezeu neîncetat că, luînd voi cuvîntul ascultării lui Dumnezeu de la noi, nu l-aţi primit ca pe un cuvînt al oamenilor ci, aşa, precum este într-adevăr, ca pe un cuvînt al lui Dumnezeu, care şi lucrează întru voi, cei ce credeţi” (I Tes. 2, 13).

Un oftat prelung, din zeci de piepturi, un freamăt de multime tălăzuită, ca o holdă bătută de vînt.

Le vorbeşte de aproape trei ceasuri. Îi sorb cuvintele şi nu îndrăznesc să-l întreprună. S-au adunat pe o colină, aproape de ieşirea din oraş. Soarele stă să apună, iar Olympul s-a ascuns într-o piclă deasă, ori, poate nori prevestitori de ploaie. Va fi chiar furtună, pentru că, iată, din cînd în cînd, Poseidon, zeul mărilor, scapără fulgere în zig-zag peste golf. Marea e cenuşie, dar încă liniştită. O zăpuşală îngreunează răsuflarea şi glasul Apostolului e mai slab, mai departe...

Deunăzi, l-au rugat să le mai spună încă despre Iisus cel înviat, despre învierea cea de obşte, să le întărească nădejdea că nici ei nu vor muri de tot... Iar el le-a zis doar atât: „... de credem că Iisus a murit şi a înviat, tot aşa (să credem) că Dumnezeu, pe cei adormiţi întru Iisus, îi va aduce împreună cu El” (I Tes. 4—14).

Aşadar, două sînt condiţiile de împlinit pentru ca spaima de neantul unei morţi definitive şi totale să dispară: să credem în învierea lui Iisus şi apoi, numai dacă vom fi adormit întru Iisus (deci în credinţa creştină) vom putea să înviem şi să ne bucurăm de priveleştea Venirii Sale întru slavă şi mărire. Dar, Apostolul le-a mai spus ceva, care i-a tulburat a-dînc: „(...) la glasul arhanghelului şi întru trîmbiţa lui, Dumnezeu Se va pogori din cer şi cei morţi întru Hristos vor învia în-tîi” (I Tes. 4, 16). Ochii îl privesc pe Apostol şi dincolo de el văd priveleştea înfricoşătoare. Dar glasul lui, întărit, îi întoarce clipa de faţă: „După aceea, noi cei vii, care vom fi rămase, vom fi răpiţi împreună cu el, în nori, ca să întîmpinăm pe Domnul în văzduh şi aşa pururea vom fi cu Domnul” (I Tes. 4, 17). Un singur pronume personal şi două atribute înfioară adunarea: „noi cei vii”, adică ei şi Apostolul, care tocmai le vorbeşte; „care vom fi rămase”, un „viitor II” al verbului „a rămîne”, sapă adînc în pămîntul virgin al credinţei neofitilor. Aşadar, clipa aceea este aproape! Aproape de ei, de segmentul lor de viaţă pămîntească, trecătoare...? Ar vrea să-l mai iscodească pe Apostol, cînd va fi ziua aceea şi ce se cuvine să facă ei, cum s-o întîmpine? Nu puţin se gîndesc că nu se cade decît să se pregătească pentru ea, lăsînd toate grijile şi îndatoririle către viaţa aceasta trecătoare, cit vor mai avea de zăbovit întru ea pe pămînt, şi, trăind doar în rugăciune, post şi aşteptare amorfă... Dar astăzi înţeleg că nu vor mai afla nimic în plus. Apostolul a ridicat mîinile a binecuvîntare şi, urmat ca de obicei, de Sila, Timotei şi alţi cîţiva fraţi aleşi, se depărtează, îndreptîndu-se către casa lui Iason.

Norii de deasupra Olympului au coborît, pînă s-au întîlnit cu marea. Încă temători de pedeapsă pentru păcatul trădării vechii credinţe, elinii neofiti se furişează spre casele lor, fără a cuteza să întoarcă privirea înspre sălasul idollilor părăsii. Un tunet puternic înfioarează picurile de credincioşi risipiţi pe uliţele cotite. În citeva clipe, o ploaie imbelşugată, dar cu grindina cit bobul de mazăre, îi udă îndată, pînă la piele.

Urcăm în autocarul care ne aşteaptă. Strophi mari şi grei, abătuti asupra oraşului ne sperie. S-a inserat şi luminile, în vale, pînă la port, par un cer răsturnat pe pămînt. De umezeala care ne învaluiie, dar şi de un fior interior, ne zgribulim în noi înşine şi într-un prezent neînţeles şi potrivnic... iar despre ani şi despre vremuri, fraţilor, (...) voi înşivă ştiţi bine că ziua Domnului vine aşa, ca un fur, noaptea... Voi, însă, fraţilor nu sînteţi în întineric, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur... (I Tes. 5, 1—2.4)... Ei, cei de atunci, poate... Dar noi?... Lidia Popiţa-Stoicescu

CORESPONDENŢE

DESPĂRŢIREA DE LA 1700!

Stimate domnule profesor S. G.,

Vă mulţumesc pentru scrisoarea din 14 septembrie 1992 şi vă cer iertare că vă răspund atît de tîrziu. Ocupat mereu, am tot depus scrisori peste scrisori, cu gînd de a le răspunde la prima fereastră de timp, pînă cînd s-au făcut sute. Cum întotdeauna îmi onorez îndatoririle, chiar dacă uneori cu întîrziere, iată că a venit la rînd şi scrisoarea Dv. Am recitit-o astăzi cu toată atenţia, cu durere în suflet şi cu dinainte sentimentul că ne va fi foarte greu să ne înţelegem. Şi Dv. şi eu sîntem condiţionaţi de mentalităţi mai puternic instalate în noi, decît dorinţa noastră de a ne înţelege. Dar sîntem condiţionaţi şi de istoria adevărată a evenimentelor care, nu ne lasă să acceptăm orice fără discernămînt istoric. Eu în această situaţie mă găsesc. De aceea nu vă pot înţelege atît cît aş dori s-o fac. Şi Dv. plăţii tribut unei istorii, numai că eu o ştiu altfel şi, zic eu, eu o ştiu aşa cum a fost. Dv. o ştiţi cum vi s-a predat, „pro causa”. Şi vă înţeleg. Altfel cum să-mi explic faptul că, deşi sunt sigur că dorii să folosiţi regulile gîndirii corecte, totuşi negaţi şi afirmaţi unele lucruri, ca şi cum o demonstraţie nouă ar fi anulat-o pe cea anterioară, dar demonstraţia nouă lipseşte cu desăvîrşire. Să luăm chiar exemplul temei principale de la care aţi pornit. V-aţi supărat pe mine că, în „supradimensionatul material publicat în ziarul Crişana” (1992), am afirmat că „Biserica greco-catolică nu mai există”. Mai întîi să clarificăm „supradimensionata”, uşor ironică, dar nu mă supăr. Cineva m-a provocat la Oradea la o discuţie şi m-a înregistrat. Un interviu deci. La început mi s-au cerut câteva minute, apoi ne-am întins. N-am ştiut ce va selectiona ziaristul. Se vede că a publicat totul. Nu i-am interzis. Dacă aş fi scris eu textul, desigur nu m-aş fi „supradimensionat” atît! Probabil textul are şi multe repetiţii.

În ceea ce priveşte afirmaţia mea că „Biserica greco-catolică” nu mai există, mă admonestaţi pe nedrept. Ştiu că mă explic în zadar, pentru că Dv. vă credeţi şi vă simţiţi greco-catolic. Dar faptul că „Biserica” greco-catolică nu mai există, nu e hotărîrea mea să nu mai existe. Ea a început să nu mai existe de cînd a observat acest lucru, cu mare durere, Inocenţiu Micu. Cit l-a costat acest lucru, se ştie. Douăzeci şi patru de ani de suferinţă la Viena şi la Roma, unde a şi murit. Am vorbit de curînd despre aceasta la Academia Română (text publicat în „Litetatorul” şi în „Telegraful român” în acesta din urmă cu note, pentru că am vrut să se vadă că izvoarele mele au fost mai ales istoricii uniţi).

Ştim toţi ce s-a acceptat la 1700. Atunci, cu adevărat, o vreme, Biserica ruptă din cea Ortodoxă, a fost „Ortodoxo-catolică”. Apoi a început catolicizarea, impunerea teologului catolic ieziut în coastele episcopului unit, pînă cînd Codul canonic roman a ajuns la o singură Biserică catolică, în România cu două rituri, în alte părţi cu mai multe (copt, armean, antiochian etc.). Aşa apare situaţia şi în Concordatul de dinainte de război şi în actualul Cod canonic roman. Ritul nu justifică o eclesialitate distinctă. Aşa zice Roma. Nu noi. Există doar Biserica catolică.

De aceea „Biserica greco-catolică” nu mai există.

Ea e catolică „de rit bizantin”. Iată de ce nu înţeleg de ce sunteţi supărat pe mine şi-mi faceţi proces de falsificare a adevărului. De altfel, în afară de cele de mai sus, un argument în favoarea celor spuse de mine îmi oferii chiar Dv. Vă citez: „Suntem dogmatic prezenti în doctrina catolică, care cuprinde două treimi din creştinătate, dar cu practice de cult orientale, şi aceasta e diferenţa speciică prevăzută în actul unirii din 1700”.

(continuare în pag. 2)

DR. ANTONIE PLAMĂDEALA
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit
al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Maica Domnului, locaş al Preasfintei Treimi

Cu prilejul Bunevestiri, ingerul binevoitor i-a spus preasfintei Fecioare Maria: „Duhul Sfînt va pogori peste tine şi puterea Celui Preainalt te va umbrî; pentru aceea şi sîntul care se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema” (Luca 1, 35). Din aceste cuvinte ale ingerului Gavriil, Preasfînta Fecioară a înţeles că toate cite ţin de rostul ei, în truparea Fiului lui Dumnezeu ca om, sînt lucruri mai presus de fire, în care se împlinesc o rînduială dumnezeiască. Aceasta avînd-o în vedere Fecioara Maria cînd a zis către inger: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvîntul tău” (Luca 1, 38). Din clipa aceea Sfînta Fecioară a devenit locaş al Preasfintei Treimi, împlinindu-se în ea cuvîntul spus de inger, căci Duhul Sfînt s-a pogorît peste ea, puterea Tatălui a umbrî-o şi Fiul lui Dumnezeu şi-a început în ea trupul cu care avea să se nască şi ca om şi să fie „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut din Tatăl mai înainte de veci, şi om adevărat, născut, mai presus de fire din Maica Preacurată şi unit cu Dumnezeu pentru veşnicie. Astfel, Maica Domnului este „Născătoare de Dumnezeu”, căci a născut pe „Dumnezeu cu trup”, spre mîntuirea tuturor.

Maica Domnului, avînd în pîntecele ei pe Mîntuitorul lumii, a mers la sfînta Elisabeta, rudenia ei, unde a rămas vreme de trei luni. Cînd a intrat în casa dreptilor Zaharia şi Elisabeta, Maica Preacurată le-a

(continuare în pag. 2)

Arhim. Teofil Părăian

Despărțirea de la 1700!

(Urmare din pag. 1)

Așa vă definiți Dv. Cu prima parte a afirmației Dv. sunt de acord, dar partea finală nu mai corespunde realității istorice prezente, Actul de la 1700 păstra nu numai „practicile de cult”, ci și o bună parte din doctrina ortodoxă și din dreptul canonic ortodox. „Legea noastră să rămână”, s-a spus la 1700. Pe aceasta s-a bazat mereu Inocențiu Micu în pledoariile sale. Legea înseamnă și doctrina ortodoxă, plus cele 4 puncte, și dreptul canonic întreg (așa cerea Inocențiu Micu), și tradițiile, obiceiurile și cultul. Și-apoi: au rămas „greco-catolicii” la „greco-catholicism”, adică la „ortodoxo-catholicism”? Au rămas ei la cele patru puncte din 1700? Cum adică, refuză dogmele Sinodului I Vatican de la 1870? Refuză infailibilitatea Papei? Refuză Imaculata concepție? Refuză Înălțarea Maicii Domnului cu trupul la cer ca dogmă? Acestea n-au fost contractate la 1700. Și totuși actuala Biserică catolică orientală de rit bizantin nu le refuză. Le-au adăugat în învățătura de credință zisă unită, fără să mai consulte pe nimeni. Și așa, și-au tot pierdut caracterul de „ortodoxo-catolici”.

Roma știe acest lucru și îl admite. De altfel îl admit și foștii greco-catolici de azi, care nu mai sunt cei de la 1700. Dovadă e că nici nu se mai numesc oficial așa. Iși zic „Biserica română unită cu Roma”, denumire abuzivă și lipsită de onestitate față de celelalte Biserici românești, căci nu toate Bisericile românești s-au unit cu Roma. Și-apoi ce e aceea „Biserica română”? Există o confesiune română? Dacă acest lucru caracterul de confesiune unei Biserici? Cel mult, potrivit îndelungii tradiții istorice, Biserică română, dacă nu specificăm de ce confesiune este, e cea ortodoxă!

Și mă mai întrebați retoric dacă eu, spunând că nu mai sunt „greco-catolici”, nu cumva îi doresc cu „stolă și chiară”, care „să-l arunce pe credincioșii fără cultură specifică între unguri”. Nu e o întrebare prea onestă. Eu să-i doresc? Ei se prezintă adesea și așa. Noi îi împingem să împărtășească așa cum o fac, ca la catolici? Ei o fac. Li mai vedeți cu cămilăca ortodoxă? Sau cu brăie asemenea episcopilor catolici? Și i-am văzut și cu „stolă și chiară”, cum ziceți Dv. Nu eu i-am îmbrăcat! Și nu eu le-am ascuns engolpioanele și le-am pus pe piept crucea catolică.

Iată deci că și ritul se cam schimbă. Așa cum am zis: devine hibrid. Și-atunci cu ce am greșit eu, afirmând că în doctrină foștii uniți sunt acum completamente catolici? Eu am spus chiar mai puțin decât în realitate. E drept că, în ultima vreme se mai fac pași înapoi spre ritul ortodox, dar numai pentru că au văzut că ortodocșii au sesizat catolicizarea lor deplină și perseverență, și se tem de credincioșii care nu se vor papistași! Dar procedura nu e onestă. Ar trebui să fie ceea ce sunt și ceea ce le cere Roma să fie: catolici.

Iată, stimate domnule profesor, cum stau lucrurile în realitate. Dar cum să ne înțelegem când Dv. mai afirmați și acum situații de la 1700, astăzi total depășite, schimbate?

Imi imputați că așa fi zis că în 1948 „foștii greco-catolici au trecut la ortodoxie”. Mă corecțiți cu: „au fost trecuți la ortodoxie”. Chiar toți? Credincioșii au acceptat Ortodoxia în mare majoritate. Și rămân și azi. Și mulți preoți. Ce înseamnă aceasta? Că au acceptat să-și piardă mântuirea în Ortodoxie? Să fim serioși. Ei s-au știut ortodocși din totdeauna. Că doar istoria n-a început la 1700. Și-apoi de ce să nu întoarcem întrebarea: la 1700 ortodocșii au trecut la catholicism, sau au fost trecuți? Oare am uitat de tunurile lui Bukow, cu care a dărâmat peste 150 de mănăstiri ortodoxe? Oare am uitat de preoții ortodocși martirizați timp de un secol? Oare nu cumva mai face și Dumnezeu dreptate, peste vremi?

Și-atunci de ce să ne organizăm istoria așa cum ne convine, începând-o doar de la 1948?

Sigur, rămâne problema patrimoniului. Dv. refuzați „principiul majorității”. Dar în 1700 ce s-a întâmplat cu bisericile ortodoxe? Ortodocșilor care au mai rămas, foarte mulți, li s-a refuzat și existența, nu numai că li s-au luat toate bisericile. Se zicea: nu mai sunt ortodocși! Abia sub presiune, după 1760 li s-a recunoscut existența și li s-a dat un episcop... sîrb! Și câte biserici li s-au dat înapoi? Nici una. Până și biserica ortodoxului domnitor martir C. Brâncoveanu din Făgăraș le-a fost luată. Și Prispului lui Nicodim cel Sfințit și al Domniței muncence Zamfira! Iar „Sămbăta” lui C. Brâncoveanu a rămas o ruină două sute de ani, căzută sub ghiulele catolice „mântuitoare”!

Așa vrea să găsim o soluție pentru „vârsta a treia”, de care cu bună dreptate vorbiți că trebuie să mângâiați, dar ne avertizează istoria să fim cu grijă. Știți povestea cu întinsul degetului care pierde apoi mâna și restul. Și afirmația noastră, care nu vă place, că „bisericele sunt ale credincioșilor” nu e un pretext de moment. Așa a fost la 1700. Credincioșii obligați să treacă la catholicism și-au păstrat bisericile. Cu ele se simteau în continuare ortodocși, acasă. Și oare catolicii care s-au protestantizat în sec. al XVI-lea n-au trecut la protestantism cu tot cu bisericile lor? Catedrala sașilor din Sibiu, azi evanghelică, la origine a fost catolică. Tot așa și „Biserica neagră” din Brașov, și toate marile catedrale protestante din Apus. De ce nu le cer catolicii, așa cum cer bisericile foste unite, ai căror credincioși sunt azi ortodocși?

Soluția e în finalizarea dialogului ecumenic dintre cele două Biserici. În unie suntem convocați în Liban să-l reluăm. Mă bucur. Voi milita pentru continuare. Altfel, bătaia „argumentelor” riscă să fie fără sfârșit. Și să fie tristă și dureroasă. Dv. vorbiți de „instigări din amvon”. Se vede că nu știți cum vorbesc vladicii uniți cu Roma și preoții uniți de prin preajma noastră. Și probabil nu știți ce se predă în școlile teologice ale Bisericii unite cu Roma. Și credeți cumva că studenții care se pregătesc acum la Roma se vor întoarce „greco-catolici”? Și ce aveți de zis de cele ce se scriu despre ortodocși în foile oficiale ale Bisericii unite cu Roma? Ai noștri fac istorie, când e cazul. Din partea cealaltă vin insulte cu funcții de argumente. Și-atunci să fim bucurioși? Deschiși? Am dori, dar nu suntem lăsați în pace. Și astfel se încrâncenează părțile și cresc distanțele, în loc să se apropie. Eu am propus la Salzburg (1992) un moratoriu de 5 ani, în care timp să dialogăm, să ne apropiem, să facem o istorie comună, adevărată, să ne reinfrățim, să nu ne mai insultăm, să nu ne mai judecăm, să nu mai organizăm comandouri care ocupă biserici. Să ajungem la înțelegere. Occidentul catolic a salutat ideea. Aici s-a reacționat negativ.

Oare mai are cineva interesul să dezbină sufletul Transilvaniei,

Sf. Cruce, semnul mîntuirii creștinului în Biserică

(Urmare din pag. 1-a)

Sf. Părinți aseamănă crucea cu scara lui Iacov care unea cerul cu pământul și pe care îngerii lui Dumnezeu urcau și coborau. Numai că pe această scară a crucii, nu numai îngerii coboară și urcă, ci însuși Mîntuitorul nostru dîndu-ne mîna să ne ridice la cer pe noi cei ce ținem, la rîndul nostru, pe alții de mină. Aceasta este condiția înălțării: să îți pe altul de mină și să-l ajuți să urce, să te așezi în locul lui pentru a trăi drama lui, să i te substitui pentru a-l înțelege total și astfel a dori să-l salvezi cum îți dorești propria salvare. Tot de o substituție este vorba și în jertfa Mîntuitorului Hristos pentru lume.

Dacă la început omul a vrut să se substituie lui Dumnezeu, voind să fie ca Dumnezeu și căzînd astfel în păcat, acum, „la plinirea vremii”, (Galateni 4, 4), Dumnezeu se substituie omului, nu spre uzurpare și mîrire cum a făcut omul cu Dumnezeu, ci spre mîntuire și întru smerenie totală cum a făcut Dumnezeu cu omul, în Iisus Hristos, Fiul Său. Smerenia Domnului Hristos pe cruce este semnul unei duble ascultări: față de Dumnezeu Tatăl și față de strigătul de durere al omenirii care pierdea în păcat. Astfel, crucea devine ea însăși semn al acestei duble ascultări la care participă și credinciosul atunci cînd interiorizînd crucea, încearcă să actualizeze în viața sa, la nivelul lui, dar cu toată rîvnă, exemplul Fiului lui Dumnezeu.

Această ascultare în dublul ei aspect presupune, implică, creează un mod de viață specific credinciosului care își întemeiază viața sa pe „trăirea crucii”. Realizările lui progresul său duhovnicesc, bucuriile din relațiile cu semenii se datorează acestui nou mod de a fi, deci crucii, de aceea în viața credinciosului crucea devine obiect de laudă și de

bucurie, exact reversul semnificației ei la omul V. Testament.

Dar mai presus de toate, deoarece prin cruce s-a cîștigat mîntuirea lumii, lucrul cel mai de preț din lumea aceasta, de aceea ea a devenit obiect de cîntărire, laudă, bucurie. De aceea și Sf. Apostol Pavel afirma: „Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda decât în crucea Domnului Hristos” (Gal. 6, 14).

Nu-l putem despărți pe Mîntuitorul de crucea Sa oricum L-am privi, din orice parte, din orice punct de vedere; Hristos apare credinciosului ca răstignit, căci pentru aceea a venit în lume, să se răstignească și prin răstignire lumea să capete mîntuire.

Și așa cum nu-l putem despărți pe Mîntuitorul Hristos de crucea Sa, tot așa nu putem despărți crucea de Învierea lui Hristos, deoarece crucea a fost premiza Învierii Sale. Din Învierii crucea își ia puterea căci Învierea lui Hristos este izvorul oricărei puteri și forte. De aceea Sf. Pavel spune despre cruce că este „puterea lui Dumnezeu” (I Cor. 1, 18) pentru cei credincioși, de aceea atît în iconone în care este reprezentată Învierea Domnului cît și în cele în care este reprezentată Sf. Treime, îl vedem pe Mîntuitorul cu crucea biruinței în mîna.

Crucea Domnului Hristos a devenit steag și semn al luptei spirituale și al biruinței credinciosului asupra păcatului, așa cum e anunțată încă din V. Testament (Ieremia 4, 6; 50, 2; 51, 27; Isaia 11, 12) și nu al luptei individuale, ci a tuturor celor chemați la mîntuire, adică a tuturor neamurilor și omenilor, căci „Dumnezeu voințe ca tot omul să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Tim. 2, 4).

În lupta spirituală cu păcatul sub semnul și steagului crucii se adună toate neamurile căci mîntui-

ȘCOALA TĂCERII

„Vreme este a tăcea și vreme este a grăi”

(Ecl. 3, 7).

Mulți oameni suferă în viață pentru că nu știu să tacă, grăiesc pripit și necugetat. Fiind nestăpîniți la vorbă, ei strică prietenii bune și își fac dușmani chiar fără să vrea. De aici proverbul că limba este ca leul care dacă-i dai drumul te sfîșie pe tine însuși. Este știința care apricepe satul. De fapt, cînd tăcem rar ne căim și de cele mai multe ori regretăm cînd nu vorbim.

Tăcerea este fundamentul autodisciplinării lăuntrice, și dovada bune creșteri și metoda de progres religios-moral.

Cei vechi socoteau că tăcerea este un zeu, este începutul și sfîrșitul tuturor lucrurilor și cauza armoniei absolute, iar moartea, adică tăcerea, începutul vieții. Aceasta explică pentru ce poezii au cîntat nopții imnuri și au preamărit marea taină a tăcerii (Carlyle, 15).

Despre filozoful Pitagora se spune că-și obliga ucenicii să tacă timp de un an și abia după ce treceau acest greu examen intrau în școala lui. Apoi le spunea să vorbească numai dacă au de spus lucruri care sînt de o mai mare valoare decît tăcerea. Să spună mult dar în cuvinte puține, fapt care dovedește gândire profundă și serioasă.

De fapt, vorbind puțin sîntem obligați la înfrînare și la ascultare — două virtuți care fac pe om înțelept și distins. Să vorbim numai ceea ce este de folos tuturor și în nici un caz să nu clevetim, să nu batjocorim pe ni-

meni, nici să învrăjbim pe oameni. Dumnezeu ne-a dat cuvîntul să ne descoperim gîndul, gîndul cel cîntat, bun și curat și să nu-l ascundem cu viclenie. El ne-a dat o singură gură, două urechi și doi ochi, pentru ca să ne învețe că în viață trebuie mai mult să ascultăm și să vedem și mai puțin să vorbim și să criticăm. Cu alte cuvinte, este lucru bun și înțelept ca omul în viață să știe multe, dar să grăiască puțin, să se gîndească de două ori și să grăiască o singură dată, după cum zice filozoful Platon, pentru că vorba multă este sărăcia omului și izvor de greșeli. Să vorbim numai după ce gîndul s-a copt în tăcere. Să iubim tăcerea, care, adesea, este mai elocventă decît toate discursurile și argumentele (Cf. Criveanu, p. 327—329).

Th. Carlyle, autorul lucrării *Revoluția franceză*, este socotit filozoful tăcerii. El spune pe drept cuvînt, că jumătate din păcatele noastre provin din josiucul vicului al limbii, al nestăpînirii limbii, al vorbelor deșerte și calomniatoare. De aceea aduce tăcerii cele mai mari elogii. După el, tăcerea este climatul optim în care se făuresc și se desăvîrșesc toate lucrurile mari. Ea le dă viață, le conduce și le stăpînește. Cugetarea lucrează în tăcere, iar virtutea se călește în taină. Ambele trebuie să aibă rădăcinile îngropate adînc în sufletul nostru, pentru că dacă le scoatem la suprafață, dacă le descoperim, slăbesc, se usucă și dispar. De aici a izvorit judecata sănătoasă a poporului că tăcerea

(continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. Simion Radu

care, iată, se vrea lăsată în pace?

Înțeleg pe cei de „vârsta a treia”, le respect convingerile și suferința. Ortodocșii vor un *modus vivendi* pe realitățile prezente, nu pe iluzorii *restitutio in integrum*. Își respect pe intelectualii rămași credincioși Blajului, nu umblu la motivațiile lor care sunt de alt ordin decît spiritual-religios, ci mai ales de ordin cultural, și de alte țeluri la care nu vreau să mă refer. Fiecare își justifică argumentele sale. Singurele pe care eu nu le pot admite, sunt insultele ca argument.

Stimate domnule profesor,

Scrisoarea Dv. e altfel decît ale altora. De aceea vă și răspund cu încrederea că voi fi înțeles. Vă va fi greu să-mi dați dreptate. Știu. Și mie mi-a fost greu să vă dau dreptate Dv., dar n-am ezitat să-mi spun punctul de vedere, în apărarea Bisericii mele. Nu cred că nu veți înțelege că aveam dreptul și datorita s-o fac. În numele celeiași logici vă respect și dreptul Dv. de a vă apăra. Să încercăm să confruntăm argumente și să le armonizăm. Poate va fi greu. Nu vom putea odată, și de zece ori, dar, poate, a unsprezecea oară ar putea apărea niște semne de armonizare. Am discutat așa și cu S. S. Papa și ne-am înțeles foarte bine. Aici, „pe câmpul de luptă”, văd că e mai greu. Dar, dacă am fi toți de bună credință, nu cred că ar fi inutil să dialogăm cu răbdare și iubire. Vremea de înțelegere, când preoții celor două confesiuni se suplineau la slujbe, a existat. Ea e dovada că la nivelul preoților și al credincioșilor credința era aceeași, și eu cred că era mai degrabă ortodoxă decît catolică, precum o aveau din strămoși, și strămoșii noștri nu încep de la 1700! Credincioșii au rămas cu strămoșii din toată vechimea noastră românească. De aceea și azi rămân tot cu ea, și dacă nu i-ar tulbura cineva, problema s-ar rezolva ușor. Dacă ar dispărea amenințarea prozelitismului, agresiunea, ortodocșii nu s-ar mai teme și s-ar găsi mai ușor un *modus vivendi* cu cei rămași credincioși lui Atanasie Anghel, sârmanul! Temându-se, ortodocșii se apără, cu prevedere, și Dv. aveți dreptate să vă separați pe prevederea noastră, dar n-avem cum face altfel, decît să deblocăm cu onestitate dialogul teologic dintre cele două Biserici. Am și scris în acest sens la Roma, cu care am relații foarte bune și sincere, dar nu de compromis. Și ne respectăm reciproc și, probabil, va veni și ziua înțelegerii, printr-o formulă nouă, pe care ne-o va descoperi tuturor Sfântul Duh. Căci Roma a înțeles că „teologia întoarcerii” nu mai este nici actuală, nici posibilă, deci „modelul uniat” nu mai poate opera. Acest lucru l-a semnat Vaticanul în trei Documente oficiale de mare importanță (Viena, Freising, Ariccia, 1990—1991). În această viziune nouă, comună ambelor Biserici, Unirea de la 1700 n-a mai fost Unire, ci *Despărțirea* de Biserica Ortodoxă. Așa ar trebui să se zică: *Despărțirea de la 1700*. Nu cred că ar fi peiorativ. Sau, în nici un caz, n-ar fi mai puțin exact, din punct de vedere ortodox, decît cum se zice, din perspectiva catolică, *Unirea de la 1700*.

Speranța de unitate rămâne. Să nu ne distrugem punțile. Dimpotrivă, să le reparăm.

Încă o dată vă mulțumesc pentru scrisoarea al cărei ton m-a îndemnat să vă răspund, și să vă prețuiesc pentru sinceritate și omenie. Cu binecuvîntare și cerere de ajutor de la Dumnezeu.

Maica Domnului, locaș al Preasfintei Treimi

(Urmare din pag. 1)

spus cuvînt de bun găsit, cuvînt cinstitor pentru Elisabeta, care și ea era în stare binecuvîntată și aștepta să-l nască pe înaintemergătorul Domnului. Sfîntul Evanghelist Luca, cel care relatează despre acestea, dă mărturie despre faptul că atunci cînd a auzit Elisabeta urarea Mariei, „pruncul a săltat în pîntecele ei și Elisabeta s-a umplut de Duhul Sfînt” (Luca 1, 41). Cu acei prilej, Elisabeta, sub puterea Duhului Sfînt, a zis către Maica Domnului: „Binecuvîntată ești tu între femei și binecuvîntat este rodul pîntecelui tău. Și de unde mie cinstea să vină la mine Maica Domnului meu?” (Luca 1, 42—43).

Întîlnirea între Maica Domnului și sfința Elisabeta este o dovadă a prezenței Fiului lui Dumnezeu și a Duhului Sfînt în cea pe care o vor feriți toate neamurile (Luca 1, 48). Dar unde este Fiul și Duhul Sfînt, acolo desigur este și Dumnezeu-Tatăl. Prin urmare, Maica Domnului este și rămîne locaș al Sfintei Treimi.

Maica Domnului a fost locaș al Preasfintei Treimi nu numai în vremea cît l-a purtat în pîntecele ei pe Fiul lui Dumnezeu, pe care avea să-l nască, ci ea a rămas și este locaș al Preasfintei Treimi pentru veșnicie. O mamă este mamă nu numai în vremea cît îl poartă în sine pe cel care urmează să-l nască, ci este mamă și după aceea, este mamă și în veșnicie. Așa este și cu Maica Domnului. Ea l-a purtat pe Fiul ei nu numai în pîntecele ei, ci l-a purtat și în inima ei, și poate că l-a purtat mai mult în inimă, decît în pîntece. Așa încît, cînd Domnul Hristos s-a născut din pîntecele ei „cel pururea fecioresc”, nu s-a despărțit de ea, ci a rămas pentru mai departe și chiar pentru veșnicie în inima ei. El a rămas în inima Maicii D-mnului nu singur, ci împreună cu Tatăl, care o umbrește, și împreună cu Duhul Sfînt, care s-a pogorît peste ea, ca să nu mai plece niciodată de la ea.

Cînd vorbim cu Maica Domnului, în rugăciunile pe care i le adresăm, și cînd ne gîndim la ea și la mărețiile ei, noi de cele mai multe ori avem în minte legătura dintre ea și Fiul lui Dumnezeu, pe care l-a purtat în sine și pe sfințele sale brațe. Dar nu trebuie să uităm niciodată că ea, Maica Domnului, este și locaș al preasfintei Treimi, așa cum a început a fi la Bunavestire. Pe considerentul acesta, noi o rugăm pe Maica Domnului să curățească mintea noastră și să o facă „locaș înfrumusețat al Treimii celei dumnezeiești”, căci zicem: „Pe tine, preacurată palat al Împăratului ceresc, ceea ce ești mult lăudată, te rog, curățește mintea mea cea întinată cu tot felul de păcate și o fă locaș înfrumusețat al Treimii celei dumnezeiești, ca să laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată, fiind mîntuit eu, netrebnicul, robul tău.”

Maica Domnului s-a numit pe sine „roaba Domnului”. Noi ne recunoaștem pe noi înșine ca „robi ai Maicii Domnului”. Numai că noi ne știm ca „robi netrebniți” și cerem să fim mîntuiți. Înaintînd în cele ale mîntuirii, noi înaintăm și în curăția sufletescă și, în măsura curățirii, înaintăm și în înțelegerea măreției Maicii Domnului și atunci putem să ne dăm seama de puterea și de mila ei cea nemăsurată și devenind și noi locașuri ale Preasfintei Treimi, o recunoaștem pe Maica Domnului ca fiind „mai înaltă decît cerurile și mai curată decît strălucirile soarelui”; „mai cinstită decît Heruvimii și mai mărită fără de asemănare decît Serafimii”; o știm și o mărturisim a fi „măria a toată lumea”; „cer și biserică dumnezeirii”; „biserica sfinților și rai cuvîntător”; „rai de taină”; „mărire fecioresc”. La unele ca acestea fiindu-ne luarea aminte credem și mărturisim că ea este „maica lui Dumnezeu, cea mai presus de minte și de cuvînt”. „Înălțime întru care cu anevorie se suie gîndurile omenesti” și „adîncime”, care nu poate fi văzută nici cu ochii îngeresti. Așa încît, vorbind cu Maica Domnului, în rugăciune, zicem: „Nu se pricepe toată limba a te lăuda după vrednicie și se întonecă și mintea cea mai presus de lume a cînta ție, una de Dumnezeu Născătoare. Însă fiind bună, primește credința, că știi dragostea noastră cea dumnezeiască. Că tu creștinilor ești folositoare. Pe tine te mărim.”

Liturghia darurilor înainte sfințite...

(Urmare din pag. 1-a)

spre Emaus, cărora Domnul li s-a arătat, poposind spre seară în casa lor, și pe care L-au recunoscut că este Domnul numai în momentul frîngerii Pîinii. Abia acum, la acest fapt de seară, au ajuns cei doi ucenici să fie și ei părtași ai bucuriei Învierii, care la Ierusalim a fost gustată de Apostoli și femeile mironosișite încă din timpul dimineții.

Există o mare asemănare între cei doi ucenici, care călătoreau spre Emaus și noi care, încă de la naștere, călătorim spre Emausul înserării vieții noastre, adică spre scopul final, al trecerii pe celălalt tărîm, al veșniciei. Precum odinioară, Domnul i-a însoțit pe cei doi ucenici pe tot parcursul călătoriilor lor, tot astfel El se află permanent alături de noi, dezvăluindu-ne, prin Sfînta Sa

Evanghelică, toate tainele mîntuirii, așteptînd să-L invităm și noi în

casa sufletelor noastre, să stea cu noi la cină, spre a ne oferi El apoi hrana cerească, din care de mîncîncă cineva nu mai moare în veci.

Liturghia Darurilor mai înainte sfințite ne aduce aminte de starea noastră de martori întîrziți în aflarea bucuriei Învierii, dar totuși de oameni norocoși cărora le este rezervat destinul de a-L putea întîlni pe Domnul fie și la crepuscul zilei, adică al vieții noastre pămîntești și de a primi astfel din propriile Sale miini arvuna vieții de veci.

Liturghia Darurilor înainte sfințite ne aduce aminte și de Cina cea de Taină, cînd de fapt a fost instituită Dumnezeiasca Euharistie și cînd Sfinții Apostoli s-au împărțit pentru prima dată cu înfricoșătoarele Taine. Atmosfera acestei memorabile Cine o trăim și noi cînd participăm la Liturghia Darurilor mai înainte sfințite.

ITINERAR PASTORAL

— Miercuri, 3 martie a.c., I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului a luat parte la Casa Armatei din Sibiu la Festivitatea de lansare a cărții „Limbașul mimico-gestual”, dicționar bilingv pentru surdo-muți, carte tipărită cu cheltuiala Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu, și oferită în dar, în 4000 de exemplare, Asociației surzilor din România. Autoarea cărții este Doamna Iulia Drăgoțoiu.

— Joi, 11 martie a.c., I. P. S. Mitropolit a primit la Resedința mitropolitană din Sibiu o delegație a Ligii Culturale „Andrei Șaguna” din Sf. Gheorghe, jud. Covasna alcătuită din: Dl. Solomon I., Secretarul Prefecturii Jud. Covasna, Dl. Tatu N., Viceprimarul Orașului Sf. Gheorghe, Dl. Lăcătuș Ioan, Directorul arhivelor Statului Județului Covasna, P. C. Protopop Pr. Rădule Gheorghe. Cu acest prilej, I. P. S. Sa s-a întreținut pe larg cu membrii delegației asupra obiectivelor viitoare ale Ligii „Andrei Șaguna” din Sf. Gheorghe.

— Organizarea în luna iunie 1993 a unui Simpozion omagial „Andrei Șaguna” la Sf. Gheorghe și sîntirea bisericii de pe deal, restaurată în anii din urmă.

— Deschiderea „Muzeului Ortodoxiei Române” din Jud. Covasna, în subsolul Catedralei Ortodoxe din orașul Sf. Gheorghe; ridicarea unei statui a Mitropolitului „Andrei Șaguna” în orașul Sf. Gheorghe; ridicarea unor troite comemorative pe locul bisericii-

rea în Biserica nu este cetate cu porțile închise, ci deschise ca toți să intre.

Iar steagul lui Dumnezeu pentru neamuri (Isaia 49, 22) este steagul, semnul Bisericii, căci Biserica adună sub steagul ei, sub semnul crucii toate popoarele, potrivit poruncii: „Mergînd învățați toate popoarele” (Matei 29, 19).

lor românești distruse pe timpul dictaturii horthisto-fasciste sau înainte de 1918; editarea unei *Istории a Bisericii Ortodoxe Române din zona Trei-Scaune*, ș.a. Printre cei prezenți fiind și P. C. Protopop Gheorghe Răduleaua au fost discutate și unele probleme legate de viața bisericească din zonă. S-au acordat ajutoare pentru unii preoți din parohiile foarte mici și cu probleme economice și un ajutor de 200 000 lei pentru terminarea lucrărilor de restaurare a sediului protopopes.

— Între 13—16 martie, I. P. S. Sa a făcut o vizită la Patriarhia Ecumenică din Constantinopol împreună cu I. P. S. Nicolae al Banatului, ca delegați ai Patriarhiei Române. A avut și întîlnire cu Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeos I, cu alți ierarhi precum și cu membrii Sf. Sinod al Patriarhiei Ecumenice. Au fost discutate probleme de interes comun, s-a procedat la informații reciproce asupra rolului Bisericii în lumea de azi, reactivarea Mitropoliei românești a Basarabiei, înființarea unei Mitropolii românești la Berlin pentru românii din Europa Centrală, la cerea lor, și altele. Delegația s-a bucurat de o foarte bună primire la Patriarhia Ecumenică și s-au realizat întîlneri în toate problemele discutate.

— Duminică 14 martie a.c., I. P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în biserica „Sf. Teodor” din Constantinopol, unde a fost prezent și S. S. Patriarhul ecumenic Bartolomeos I.

— Luni, 15 martie, au avut loc convorbiri cu Comisia sinodală constantinopolitană alcătuită din: S. Sa Patriarhul Dr. Bartolomeos I, I. P. S. Evanghelos de Perga, I. P. S. Mitropolit Dr. Atanasie de Heliopolis și Theira, I. P. S. Mitropolit Dr. Meliton de Philadelphia, secretar șef al Sf. Sinod, Marele Arhidiacon Dr. Chrisostomos și prof. Dr. Vasilios Istavridis.

— Marti, 16 martie a.c., delegații Bisericii Ortodoxe Române s-au întîlnit cu toți membrii Sfîntului Sinod al Bisericii Constantinopolului.

Arhid. V. Bălăț

ÎNVĂȚĂTURA CELOR DOISPREZECE APOSTOLI

Cea mai veche dintre scrierile postbelice care ni s-a păstrat de la Părintii apostolici este Învățătura celor doisprezece apostoli sau, cum i se mai spune pe scurt Didahia. Ea a fost destul de cunoscută în primele veacuri creștine. Astfel, Epistola lui Barnaba, Clement Alexandrinul, Origen, ș.a., amintesc despre ea sau reproduc din cuprinsul ei. Clement Alexandrinul și Origen o numesc „Scriptură”. Tot astfel o folosește Episcopul Serapion de Thuis din Egipt, Dorotei de Palestina, Sf. Ioan Scărarul. E probabil să fi fost utilizată și de Clement Romanul, de Sf. Ciprian, de Rufin de Aquileea, Tertulian, Ipolit, ș.a., care reproduc idei din ea, dar nu-i dau numele. Cel care o citează, însă, este marele istoric bisericesc Eusebiu de Cezareea. El o numește „Învățăturile celor doisprezece Apostoli”. Sf. Atanasie o menționează cu titlul de „Învățătura celor doisprezece apostoli” și o așează între scrierile admise de Biserică, citind din ea în operele sale. O utilizează Benedict de Nursia (sec. VI), întemeietorul monahismului apusean.

Pînă în secolul XIV, această operă a fost bază și model multor scrieri de același cuprins cu ea. De la începutul acestui secol și pînă în sec. XIX ea rămîne în umbră. În anul 1875, mitropolitul Nicomidei, Filotei Vrieni, descoperă în biblioteca metocului Sfintului Mormînt din Constantinopol, un manuscris în limba greacă „Codex Hierusalymitanus”, care data din 1056. Acest manuscris era întocmit de un oarecare Leon, care își zicea „notarul și păcătosul”. Manuscrisul avea pe lângă această scriere și epistola lui Barnaba și cele două epistole către Corinteni ale Sf. Clement Romanul. În anul 1883, Filotei o editează pentru prima dată. În manuscrisul descoperit de Filotei, această operă avea două titluri: „Învățătura celor doisprezece apostoli” și altul mai lung „Învățătura Domnului prin cei doisprezece apostoli către neamuri”. Sigur că s-au născut discuții asupra acestor două titluri. Care este cel adevărat? Se pare că amîndouă au aceeași îndreptărire. Acest obicei, de a pune două titluri la aceeași lucrare, îl au mulți dintre Sfinții părinți și scriitorii bisericești. La această lucrare titlul prim arată că învățătura prezentată este a Apostolilor Domnului și care au fost în număr de doisprezece, iar nu a altor învățători din sec. I sau II, numiți de asemenea apostoli și care mergeau din localitate în localitate să vestească cuvîntul Evangheliei. Titlul al doilea ne arată că Apostolii n-au adăugat nimic de la ei, ci toată învățătura este de la Domnul. Cuvintele „către neamuri” arată că ea a fost adresată păgânilor și acelor creștini recrutați dintre păgâni.

Scopul lucrării a fost de a fi drept călăuză sau îndrumare celor dinții creștini despre felul cum trebuiau să viețuiască potrivit învățăturilor evanghelice. Ea este întocmită pe la anul 80, în Siria sau Egipt.

Învățătura celor doisprezece apostoli se împarte în trei părți și un epilog. Prima parte, cap. I—VI, ne prezintă o cateheză morală creștină, împărțind faptele și răzuițele omenesii în două categorii: bune și rele, după asemănarea celor două căi: calea vieții și calea morții. Această cateheză morală este numită adesea cartea celor două căi: a vieții (cap. I—IV) și a morții (cap. V); cap. VI încheie concluzia.

Calea vieții este îndeplinirea a patru feluri de îndatoriri: a. Datoria fundamentală, care constă din dragostea față de Dumnezeu și aproapele nostru. b. Datoriile personale, constînd din îndepărtarea de răutăți: poftă trupești (nedrepte), superstitie și din fapte bune. c. Datoriile sociale: respectarea reprezentanților lui Dumnezeu pe pămînt și a celor ce cred în El, bunătațe față de săraci. d. Datoria mărturisirii păcatelor cînd omul știe că le are. „În Biserică să-ți mărturisești păcatele tale și să nu te duci la rugăciune cu conștiința rea”. Aceasta este calea vieții.

Calea morții este rea, plină de blestem: ucideri, desfrînări, furturi, mărturii mincinoase, îngîmfare, nedreptate, lăcomie, vicieșug, cuvinte de rușine, lipsă de teamă.

Epilogul primei părți constă dintr-un îndemn pentru creștini ca să se ferească de calea răutăților și să poarte jugul Domnului care aduce desăvîrșirea.

Partea a II-a (cap. VII—X), cuprinde probleme liturgice, primind astfel și denumirea de compendiu liturgic. În această parte se vorbește despre botez, post, rugăciune, euharistie și mărturisire. Botezul se face prin întreita cufundare, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Duh, în apă proaspătă, în lipsa acesteia în altă apă, iar dacă nu este apă rece în apă caldă, iar dacă nu este deajuns nici una nici alta, botezul se poate face și prin turnare, tot cu aceeași formulă de botez; cel care se botează trebuie să fi primit o educație morală, să postească înainte o zi sau două; trebuie să postească și cel ce botează, iar dacă pot și alții din cei care asistă la botez. După botez urmează împărțirea. Postul să fie miercuri și vineri, iar nu luni sau joi, ca fălarnicii (Iarisei). Privitor la mîncăruri e recomandat să se facă după „putința personală”, de pretins nu pretinde decât abținerea de la carnea animalelor jertfite idolilor: „Cît pentru mîncare, ține ce poți, dar de ceea ce s-a jertfit idolilor, ferește-te cu totul, căci este închinare la zei morți” (c. VI). Rugăciunea este Tatăl nostru și trebuie rostită de trei ori în fiecare zi. (C. VIII). Euharistia este „jertfă, mîncare și băutura duhovnicească, este viață veșnică” (c. X). Ea este precedată de două rugăciuni de invocare: una la poartă și alta la înfrîngerea pîinii. Taina Euharistiei o primesc numai cei ce s-au botezat în numele Domnului. După împărțirea se rostește rugăciunea de mulțumire. Prin împărțirea încrează harul lui Dumnezeu. Mărturisirea trebuie făcută în biserică și înainte de împărțirea.

Partea a treia (cap. XI—XV), cuprinde învățături canonice (probleme de disciplină) numindu-se și ordonanță disciplinară. În această parte se tratează următoarele: a) Îndatoririle spirituale; învățători să fie primiți în comunitate, dacă învață dreptatea și cunoașterea Domnului, iar atunci cînd învață greșit să fie alungați. Apostolii și profeții, care merg din loc în loc și propovăduiesc învățătura Evangheliei, să nu stea mai mult de trei zile într-un loc. Adevărații învățători ai Domnului sînt cei care fac ceea ce spun; ceilalți sînt mincinoși. b) Îndatorirea de a face bine. Drumul să fie primit și găzduit bine; dacă stă mai mult de trei zile să i se dea de lucru. c) Dă sfaturi cum să fie condusă comunitatea. În fiecare duminică să se adune și să săvîrșească euharistia; să se facă mărturisirea păcatelor și împăcarea celor certai. Comunitatea să-și aibă „episcopi și diaconi vrednici de Domnul și blînzi”. Aceștia sînt aleși de comunitatea credincioșilor. Ei trebuie să fie respectați ca profeții și învățători, pentru că îndeplinesc slujirea profeților și învățătorilor. Despre preoți nu se face mențiune, dar desigur prin episcop se înțelege atît episcopul cît și preotul, ca în textele noutestamentare și ca cei care au dreptul de a săvîrși tainele.

Epilogul (Cap. XVI), cuprinde un îndemn la veghere și se arată semnarea venirii sfîrșitului lumii și sosirea Domnului pe norii cerului. Îndemnă pe creștini să se ducă des la biserică și să fie totdeauna pregătiți, pentru că „nu vă va fi de folos tot timpul credinței voastre, dacă nu veți fi desăvîrșiți în timpul cel din urmă”.

Învățătura celor doisprezece apostoli sau Didahia este importantă pentru noi deoarece ne dă cele mai prețioase știri despre doctrina creștină din epoca primară și în special despre constituirea comunităților creștine din primele timpuri. În ea găsim învățături morale și dogmatice, liturgice (despre Sfințele Taine), știri despre ierarhie, despre harismatici (apostoli și profeți), instrucțiuni disciplinare. Într-un cuvînt, ca manual teologic, învățătura celor doisprezece apostoli ar cuprinde în sine trei discipline: morală, liturgică și drept bisericesc.

Pentru noi, pentru ortodocși, importanta ei este și mai mare. Din ea rezultă că botezul s-a săvîrșit de la început prin întreita cufundare, în numele Sfinței Treimi; că Sfînta Împărțășanie se dă tuturor din pîine și vin și că pîinea este cea dospită. că postul este cel de miercuri și vîneri, că ierhia și serbarea duminicii erau de la început.

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu

RUGĂCIUNE

În vremea postului mare

„Crucii Tale ne închinăm Stăpâne și Sfîntă Invierea Ta slăvim”.

Dumnezeule Cel fără început și veșnicule Părinte îmbrăcat în lumină neînserată și slavă negrăită Dumnezeu Care, din toate veacurile, cărmuiești Veșnicia, privește cu milostivire asupra făpturii Tale, spre noi cei necărutari, poporul neștiutor în cele ale Dumnezeirii Tale; înțelepțește Doamne mintea noastră cu lumina Prea Sfîntului Duh, precum ai luminat pe cei doisprezece Apostoli necărutării făcându-i din pescari propovăduitori ai Adevărului; rugăm-ne Ție, Părinte Sfinte, fă-ne și pe noi cunoșcători ai Adevărului descoperit prin predicarea Evangheliei, ca și noi, „Să Te cunoaștem pe Tine singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis” (Ioan 17, 3) în lume, să Te cunoaștem pe Tine Ființa cea mai presus de toate ființele; iar pe noi ne-ai ridicat din neștiință la ființă după chipul și asemănarea Ta, ca pe răsăritul, amiază și apusul soarelui, tinerete, maturitate și bătrînețe, apoi în Veșnicie după cum Tu ești Părintele Veșniciei, așa călăuzind viața noastră spre împărăția Veșniciei pentru care îți aducem prinos de mulțumire și recunoștință. Tu însă, ne-ai arătat că nu ai trebuință de a Te proslăvi nimenea, pentru că pe toate le ai întru Sine-ți și ești preamărit de toate stihile lumii, de la începutul veacurilor; și fiind nemărginit în Bunătate ai binevoit „A-ți arăta strălucirea măreției Tale înaintea feței tuturor popoarelor.”

Doamne și Stăpînul vieții noastre, noi, poporul, zidirea Ta, ne închinăm cu smerită supunere și mulțumire mărturisind din tot cugetul: că de am avea cuvînt ri-torec câtă frunză în codri, tot nu ar fi îndeajuns a spune îndelung răbdarea Ta și noianul îndurărilor Tale spre noi. Mărturisim deopotrivă și aceasta: că de ar fi să avem numai buze și limbi câte sunt în lume, tot nu am fi în stare să spunem mărirea gresellor noastre — nebagate în seamă, păcate, ce izvorăsc din firea noastră stricată prin păcat chiar din tinerete; și ne cutremurăm despre faptele noastre „văzute de Tine înainte de zămislirea noastră, și cunoscute cînd eram abia plămăiți în taină, urziți în adîncurile cele mai de jos ale pămîntului, cînd Tu vegheai plămăduia făpturii și erau scrise în Cartea Vieții toate zilele hărăzite nouă mai înainte de a fi fost infiripate vre-una” (Ps. 138, 15—16), fapte care nu pot fi tănuite în fața Celui ce cunoaște ascunsurile inimii și cele încă nelucrate de noi.

Doamne Atotștuturule, Părintele lumii, aducîndu-ne aminte de taina faptelor noastre și gîndindu-ne la mulțimea fărădelegi-

lor noastre ajunse cît numărul stelelor și nisipul mărilor, cîdem sub mustarea cugetului, conștiința care ne judecă pentru păcatele săvîrșite, și pentru răutatea lor care ne-a ars — ca focul — bunătațe sufletului. Așa, Stăpîne Doamne, topiți de musturarea cugetului, ne îndreptăm spre Tine cu rugăciuni, ca să ne ușurezi povara păcatelor, și ca nu cumva să ne ajungă bătăile Tale, alergăm spre Tine, strigînd: — „Mărturisindu-ne Ție Doamne”, — izbăvește-ne de uneltirea vicelanului care pîndește să ne răpească fără de veste înainte de a ne întoarce de pe povârnișul pierzării sufletului.

Doamne Dumnezeule, iată stăm în fața Ta cu ușa inimii larg deschisă arătîndu-Ți povara păcatelor, și simțînd apăsarea lor, ne cucerim cu rugăciuni ca să trimiți peste noi „dumnezeiescul har, care vindecă pe cele nepuțințioase, iar pe cele cu lipsă le plinește” și „Duhul Sfînt se roagă pentru noi”, ca să ne ierți și să ne dezlege de toate legăturile păcatelor în care ne-am împotmolit prin amăgirea celui Rău.”

Hărăzește-ne aripi prin care să zburăm Sus aproape de Tine Făcătorul nostru: să ne călăuzești, să Te ascultăm, să Te iubim și să viețuim nedespărțiți de Tine în timpul sfințelor rugăciuni și în tot timpul. Cea ce pretutindenea ești și vorbești cu oamenii, adevărații Țăi prieteni; curățește-ne pe noi, ca și pe ei, cu mila îndurării Tale, unește-ne cu lumina și ne fă părtași Dumnezeirii Tale, ca și noi să ne înnoim viața, să ne împotrivim trupului că el ne apasă spre patria lui Adam și Eva prin neascultare, împînșă de cel Rău în prăpastia întinerucului; din beznă lui ridicăm ochii spre Lumina Ta ca să ne întărești brațul de muncă pentru agonisirea bunătăților cerești și pămîntești.

Doamne Dumnezeule, Cea ce prin har ne-ai chemat și pe noi spre Tine, ca să ne călăuzești spre Dreapta Credință, noi însă, cu greu pornim spre Tine, cu a-nevoie părăsim obișnuința după înclinația firească mai mult spre rău din tinerete; iar cînd punem început bun spre Lumină, spre Tine Dumnezeul nostru, strămotați de necazuri, iar strigăm către Tine: „Doamne al puterilor, fii cu noi, căci pe altul afară de Tine, ajutor întru necazuri nu avem, Doamne al puterilor, mi-luiește-ne pe noi”.

Stăpîne Doamne, „Cea ce ne-ai adus întru preacinstitele zile ale postului dăruiește-ne putere, „să luptăm lupta cea bună, calea postului a o săvârși, credința nedespărțită a o păzi, capul nevăzutului balaur a-l sfărâma, biruitori asupra păcatului a ne arăta și fără de osîndă să ajungem a ne închina și Sfinței Țurcanu

Arhidiacon Stavrofor

Trupul lui Hristos primiți...

(Urmare din pag. 1)

meni și din voința Lui de a birui prin ea moartea noastră, încît o trăiește neîncetat în lucrarea (eficiența) ei, dar fără ca ea să fie o continuă vărsare a singelui Său. În Sfînta Liturghie Mîntuitorul Hristos prefăce fundamental esențial (ontologic) al pîinii și vinului în Trupul și Singele Său, trăiește în starea permanentă de jertfă, prin chemarea Duhului Sfînt de către preot, însoțit de rugăciunea credincioșilor, ori de cîte ori sîntem prezenți la această mare Taină.

Sfînta Liturghie este în întregime o pregătire a oamenilor credincioși prin rugăciunile preotului și ale lor, pentru momentele prefacerii ofrandelor de pîine și de vin în Trupul și Singele lui Hristos, și ale împărțirii de ele. Iar întrucît prezența Trupului și Singelui Domnului, spre a se împărții credincioșii constituie Euharistia, iar Sfînta Liturghie culminează în ea, întreaga Sfîntă Liturghie se poate numi și Euharistie. Iar prezența amintită în scopul amintit se numește Euharistie, sau „Mulțumire”, pentru că însuși Mîntuitorul Hristos a prefăcut la Cina cea de Taină pîinea și vinul în Trupul și Singele Său, „mulțumind” Tatălui pentru că L-a trimis să se facă om și să se aducă jertfă prin Trupul și Singele Său pentru toți oamenii și să se dea lor sub chipul pîinii și al vinului, pentru mîntuirea tuturor. Această Taină e o mulțumire adusă Tatălui și ca Om în numele oamenilor. Cu atît mai mult prefacerea pîinii și vinului în Trupul și Singele Domnului, pentru a se da nouă, e un motiv de „mulțumire” a noastră către Tatăl; ba și către Domnul Hristos însuși. Liturghia, care mai însemnează și lucrare comună, este supremul act de iubire al lui Dumnezeu către noi, deci și supremul motiv de mulțumire al nostru către El. De aceea, cînd sîntem prezenți la Sfînta Liturghie, comunitatea creștină cîntă lui Dumnezeu, în timp ce prin Duhul Sfînt chemat de preot se săvîrșește prefacerea: „Pre Tine Te lăudăm, pre Tine bine Te cuvîntăm, Ție îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru”. Îl lăudăm pe Dumnezeu pentru marea iubire ce ne-o arată și pentru marea minune prin care ne comunică iubirea Sa, prefăcînd pîinea și vinul în Trupul și Singele Fiului Său, spre a Se da nouă.

Prin Sfînta Liturghie și Euharistie, Domnul Hristos ni Se face nouă tuturor în starea de jertfă în care Se aduce Tatălui ca om, în numele nostru, pentru noi. Prin jertfa de pe Golgota, El a ridicat din nou umanitatea în relație de dăruire către Dumnezeu-Tatăl, după ce această umanitate slăbise legătura cu Tatăl prin păcat. Dîndu-se nouă în timpul Liturghiei, Mîntuitorul ne alipește pe toți la Sine-Insuși, ca om, în această stare de totală predare Tatălui, ca jertfă adusă din iubire, ca om ca să atragă și iubirea Tatălui față de noi, după ce El, Mîntuitorul, și-a atras această iubire, ca om, în numele nostru. În fața omenească a lui Hristos-Iisus care se predă Tatălui ca jertfă, Tatăl privește cu iubire fața tuturor oamenilor. Dar noi oamenii sîntem dator să ne însușim starea de jertfă a lui Hristos către Tatăl, pentru ca iubirea cu care ne privește Tatăl, în mod potențial pe toți în Fiul Său, să devină o iubire actuală (concretă) față de fiecare dintre noi, care sîntem conștienți și ne însușim starea de jertfă a Fiului Său, ca om.

Să nu uităm niciodată că Mîntuitorul Hristos predîndu-se Tatălui cu desăvîrșită iubire prin jertfa Sa, și atrăgînd iubirea Tatălui, ca om, asupra Sa, intră totodată ca om în deplinătatea vieții duhovnicești, biruind moartea prin înviere. Această biruință asupra morții ne-o împărțășește și nouă Mîntuitorul, comunicîndu-ne starea Lui de jertfă, care-I aduce iubirea Tatălui, ca om, datorită iubirii Lui totale, ca om, față de Tatăl. (Vezi Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, în „Convorbiri Duhovnicești” vol. II, p. 40—45).

Decamdată puterea învierii o avem de la Domnul Hristos, sau de la noua Lui relație ca om cu Tatăl, ca arvună ce crește în sufletul nostru, pentru a se actualiza deplin la învierea de obște, care va avea loc prin refacerea întregului univers material cu care trupul omului este în legătură, prin pătrunderea deplină a puterii trupului înviat al Domnului în fiecare dintre noi și în întreaga făptură.

Prin cuvintele „Luaiți, mințați, acesta este Trupul Meu; beți dintru acesta toți, acesta este Singele Meu, al Legii celei noi, care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor” (Matei 26, 26—28) precum și prin porunca Sa: „Aceasta să o faceți spre pomenirea Mea” (Luca 22, 19), Domnul Iisus Hristos ne asigură că El va fi atît de prezent cu noi și Se va dăru sub chipul pîinii și al vinului, ori

de cîte ori Apostolii și urmașii lor, preoții, se vor ruga Lui să facă aceasta, cum a făcut-o El la Cina cea de Taină. Ba chiar le poruncește să facă aceasta spre a-L pomeni pe El, spre a-și aduce aminte de ceea ce a făcut El atunci, adică cînd a instaurat Taina Sfîntei Euharistii. Dar pomenirea Lui nu este fără prezența Lui și prezența Lui nu poate avea loc fără pomenirea Lui. De aceea Liturghia sau Sfînta Euharistie nu este o simplă pomenire a lui Hristos, fără prezența Lui, nici nu se obține prezența Lui fără pomenirea a ceea ce s-a petrecut la Cina cea de Taină. Între Cina cea de Taină și jertfa liturgică sau Euharistia din orice timp, deci și cea din Liturghia noastră de azi, este o strînsă legătură. Cina cea de Taină face posibilă Liturghia noastră de azi, iar Liturghia noastră de azi, și din toate timpurile, ne pune în legătură cu Cina cea de Taină. Nu Iisus Hristos are nevoie de pomenirea noastră, ci noi avem nevoie de El, ca să ni se dăruiască și să ne sfințească mereu. De aceea după orice Sfîntă Împărțășanie ne simțim ușurați sufleteste și în maximă apropiere de El.

TABEL NOMINAL

cu sumele încasate de la parohii din prot. Sibiu pentru Fondul Filantropic Eparhial

Alămor	pr. Damian Mircea	2 200 lei
Broșteni	pr. Bichiș Vasile	46 000 lei
Cisnădie I	pr. Bărsan Nicolae	15 000 lei
Cisnădie II	pr. Gaspar Gheorghe	62 470 lei
Cristian	pr. Stănescu Eugen	29 174 lei
Daia	pr. Rotar Traian	4 800 lei
Hamba	pr. Bărbat Liviu	2 160 lei
Mohu	pr. Șebu Gheorghe	11 850 lei
Ocna Sibiului I	pr. Popa Savu	13 250 lei
Ocna Sibiului II	pr. Vecerdeș Vasile	12 350 lei
Poplaca I și II	pr. Călin Marin și pr. Tăvală Tănase	5 700 lei
Rășinari I—II și III	pr. Jianu Nicolae, pr. Streza Nicolae, pr. Broțe Nicolae	30 000 lei
Răul Sadului	pr. Moga I. Poplăcean	27 270 lei
Roșia	pr. Stancu Ioan	17 558 lei
Sibiu-Cetate-Azil	pr. Trifan Ioan	
Sibiu-Cetate II	pr. Streza Gheorghe	
Sibiu-Cetate IV	pr. Rusu Mihai	194 005 lei
Sibiu-Cibin I și II	pr. Sămărghitan Mihai, pr. Băsan Traian	30 290 lei
Sibiu-Calea Poplăcii	prot. Luca Dănilă	16 860 lei
Sibiu-Inferior I	pr. Moisiu Liviu	
Sibiu-Inferior II	pr. Burcuș Teodor	
Sibiu-Inferior III	pr. Bar Romulus	
Sibiu-Terezian	pr. Bunea Victor	41 450 lei
Sibiu-Iosefin I și II	pr. Mitea Constantin	
Sibiu-Hipodrom IV	pr. Rădulet Aurel	16 860 lei
Sibiu-Lazaret I și III	pr. Popa Ioan	25 000 lei
Sibiu-Lazaret II și IV	pr. Buta Nicolae	
	pr. Galea Ioan	48 335 lei
	pr. Turcu Ioan	
	pr. Lupescu Ioan	31 000 lei
Sibiu-Ștrand	pr. Șpan Gheorghe	26 800 lei
Sibiu-Treistejari I-II și III	pr. Todor Nichifor	
	pr. Filimon Silviu	
	pr. Munteanu Vasile	82 700 lei
Sibiu-C.F.R. Triaj	pr. Ghișoiu Vasile	13 000 lei
Sibiu-Turnișor I	pr. Turcu Dionisie	25 000 lei
Sibiu-Gușterița	pr. Schiopu Dumitru	8 000 lei
Șelimbăr	pr. Albu Cornel	2 500 lei
Șura Mare	pr. Miho Ioan	10 135 lei
Șura Mică	pr. Fleseriu Ilie	5 000 lei
Topârcea	pr. Dumitru Octavian	7 090 lei
Veștem	pr. Neghină Vasile	8 700 lei
S'biu-Valea Aurie	pr. Simion Săsăujan	26 000 lei
Cașolț	pr. Voinea Cornel	11 300 lei
	Total	909 807 lei

Prot. Luca Dănilă

Statornicie

La redacția venerabilei noastre gazete s-a primit de cîteva zile o scrisoare de la un vechi și distins colaborator, părintele arhim. Teofil Părăian de la Sf. Mănăstire Brâncoveanu — Sămbăta de Sus, jud. Brașov.

Ne informează, între altele, că la 1 aprilie anul în curs împlinește 40 de ani de „viață mănăstirească”, cum scrie P. Cuv. Sa, de cînd adică a intrat ca viețuitor la mănăstirea mai sus arătată.

O să-l rugăm să ne ierte că îi răspundem și pe această cale, transmitîndu-i doriri calde de sănătate, bucurii alese și binecuvîntate împliniri. Rugăm pe Părintele luminător să-i facă parte de încă mulți și rodnici ani în acest așezământ voievodal, unde prezența P. Cuv. Sale a fost cu adevărat bine-ăcătore, mai ales după trecerea pe tărîmul veșniciei a neuitatului duhovnic, părintele arhim. Serafim Popescu, al cărui ucenic a fost și părintele Teofil.

Avea 24 de ani cînd părintele arhim. Teofil Părăian a pîșit pe porțile Mănăstirii Brâncoveanu curînd după terminarea Facultății de Teologie din Sibiu, unde, deși nevăzător, a fost șef de promoție și unde, prin felul său de a fi, ne-a cucerit pe mulți din cei ce studiam în acei ani de la mijloc de veac.

Nu uităm, de asemenea, anii de noviciat ai P. Cuv. arhim. Teofil Părăian, cînd spunea că, intrat în mănăstire, „eu consider că acesta este drumul meu și nu mă mai uit înapoi”, rămînînd *statornic*, spus altfel, în hotărîrea luată, ceea ce trebuie să caracterizeze pe monahul adevărat.

În contrast flagrant cu situațiile, din păcate și acelea reale, pe care ni le semnală I. P. S. Mitropolit Antonie în numărul precedent al gazetei noastre, de monahi nemonahi, sunt demne de reținut cîteva simțăminte pe care ni le împărțășește părintele Teofil în scrisoarea sa, acum după 40 de ani petrecuți în mănăstire, simțăminte pentru care cerem din nou iertare ca le facem cunoscute și altora: „Au fost ani buni pentru mine — mărturiseste P. Cuv. Sa. Am trăit într-un mediu elevat, între oameni care au știut de Dumnezeu și, pentru că au știut de Dumnezeu, s-au silit să fie oameni cum trebuie. După patruzeci de ani, de cînd mi-am început viața aici, cu toată zestrea cu care am venit, cu zestrea sufletescă și cu pregătirea școlară, mă declar mulțumit, pentru că de fapt și sînt mulțumit. Mă gîndesc uneori că Dumnezeu n-are ce să-mi răspundă pentru anii petrecuți aici la mănăstire, ci eu trebuie să mulțumesc lui Dumnezeu, că m-a primit să-i slujesc în acest chip de viețuire... Am conștiința că mi-am găsit adevărata cale, chiar calea pe care mi-a rînduit-o Dumnezeu. N-am regretat niciodată că am apucat pe drumul pe care merg și acum și pe care nădăjduiesc să merg pînă la sfîrșit... Să-ți fie toată vremea luminată de gânduri bune și de darul lui Dumnezeu, este un lucru pentru care nu-i poți mulțumi niciodată... Singura mea griji a fost să-i slujesc lui Dumnezeu prin tot ce am făcut. Așa putea zice și eu că „din moarte la viață și de pe pămînt la cer Hristos-Dumnezeu m-a trecut”, cînd mi-a rînduit calea aceasta. Slavă lui Dumnezeu!”

Iată gânduri cu care un monah ortodox întîmpină 40 de ani de viețuire în mănăstire.

Roagă pe bunul Dumnezeu, cinstite părinte Teofilie, ca bucuria trăirii cu El să se reverse din nou, cît de cît, în inimile tuturor fiilor pămîntului nostru străbun.

Pr. Gh. Papuc

Lansarea cărții:

„Limbajul mimico-gestual”

Miercuri, 3 martie a.c., în saloanele Cercului Militar din Sibiu a avut loc lansarea cărții „Limbajul mimico-gestual bilingv” de Iulia Drăguțoiu, carte tipărită cu cheltuiela integrală a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu prin grija Întâistătorului acesteia înalt Prea Sfințitul Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, carte semnalată în numărul precedent al Telegrafului Român.

Începută încă cu doi ani înainte de Revoluția din Decembrie 1989, în plin regim ateist, cartea a putut vedea lumina tiparului prin stăruința I.P.S. Mitropolit Antonie, care s-a preocupat îndeaproape de procurarea materialelor necesare tipăririi.

Toate aceste materiale au putut fi procurate prin bunăvoința și dăruirea domnului Hans Schmocker (KEK) din Elveția și Walter Arnold (EKD) din Germania.

Cartea este cu adevărat o contribuție a Bisericii la sprijinirea operei de educație a surdo-muritorilor, ea înscrind-se în misiunea filantropică a Bisericii de care a fost lipsită aceasta în vechiul regim.

La festivitatea de lansare a cărții au luat parte personalități ale vieții civile și militare din județul Sibiu: general maior Neculai Stoian, comandantul Garnizoanei Sibiu, dl. Romeo Trifu, președintele Consiliului Județean Sibiu, Gudrun Finger, soția consulului german Sibiu, oficialități de la Secretariatul de Stat pentru Handicapați, reprezentanți ai Bisericii Evanghelice C.A., un numeros public.

Lansarea cărții a fost prefațată de un reușit spectacol de dans și pantonimă susținut de elevii ai școlii de deficienți de auz Sibiu.

Luând cuvântul, I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, a arătat în cuvinte pline de sensibilitate că apariția acestei cărți e o minune a Providenței, ea fiind născută din dragoste pentru semenii noștri cei suferinzi care sunt ca și noi chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

„E o carte eveniment — a subliniat I.P.S. Sa. Și este așa, pentru că nu e o carte pentru toți și pentru nimeni, la bunul plac al cererii și ofertei.

Nu e o carte pentru rafturi de librărie. Nu e o carte care e putea să nu fie. E o carte absolut necesară și e chiar de mirare că ea apare abia acum.

E o carte pentru frații noștri care s-au născut fără simțul auzului, sau pe care îl au diminuat, din care cauză n-au putut în chip normal să învețe să vorbească și, așa, au rămas muți”.

I.P.S. Sa a arătat apoi cum a luat naștere această carte în momente de clandestinitate și sprijinul pe care Biserica Ortodoxă Română, respectiv Arhiepiscopia Sibiului, îl va da și în continuare celor suferinzi. Au mai luat cuvântul printre alții reprezentantul Secretariatului de Stat pentru Handicapați, București, care toți în cuvinte alege au mulțumit Arhiepiscopiei Sibiului și I.P.S. Mitropolit Antonie Plămădeală pentru ajutorul acordat în apariția acestei cărți care se vrea o premieră națională în domeniu.

În încheierea festivității, I.P.S. Sa a făcut cunoscut că Arhiepiscopia Sibiului va pregăti în viitorul apropiat și teologi care să învețe limbajul mimico-gestual pentru a putea preda ore de religie în școlile cu acest specific.

Dacă experimentul va fi benefic, a arătat I.P.S. Sa, Arhiepiscopia Sibiului va propune Sf. Sinod să organizeze la nivel național o asemenea rețea de profesori de religie.

Festivitatea de lansare a cărții a fost încheiată cu vernisajul expoziției de grafică a sibiianului Stefan Orth, care a contribuit la ilustrarea manualului.

Cu siguranță că acest început va fi continuat în viitorul apropiat și de alte inițiative laudabile prin care Biserica noastră strămoșească va veni în sprijinul fiilor ei aflați în suferință.

Arhid. Visarion Bălăț

AMINTIRI DIN PUȘCĂRIE

Plimbări în dube. La Jilava

Detenția mea s-a întâmplat pe durata de patru ani și jumătate. Fără judecată. Prin simple decizii, cum a fost, la începuturi, decizia semnată de Teoharie Georgescu, ministru de interne. Timpul destul de lung, prea lung, de tot lung, l-am trăit cu infernale amărăciuni, în așa-zisele colonii de muncă. Penitențe diabolice, că, adică, să se facă din noi oameni. Reeducați, să putem, vezi doamne, să fim redaiți vieții sociale. Asta era, pasă-mi-te, scopul. În realitate, să fim chinuți zdrobitori de tot, pentru închipuite motive. Bolnave fantezii proprii comunismului.

Înainte de a fi săpat cu sapă la năstrucnicul Canal Dunăre-Marea Neagră, sau alte soiuri de munci pe diverse șantiere, înainte zic, am mușcărit în fel și fel de închisori. N-aș putea spune atât de grele precum Aiud sau Gherla, dar tot închisori. Munci, cu baioneta în față, aveam să le îndeplinim nu numai pe vreme cu soare. Ploua. Tuna. Trăznea, ori ningea ca-n cimitir, vorba lui Bacovia, noi eram scoși din cabanele, nici ele pe uscate. Încât, adesea mă gândeam că ar fi bine să fim undeva la adăpost, chiar în celule cât de strâmte, cât de mizere ca orice celulă. Mai erau și accidente. Săpând odată, în zăbră, cu căciula, pe ger cumplit, din munte pentru o estradă, mi-a căzut o bucată de piatră în cap. Însăngerat am fost transportat cu targa la spitalul din Piatra Neamț. La numai câteva zile după ce mi s-a cusut rana, din nou la muncă, din nou pe vreme geroasă.

Nu aș putea să jur cu mâna pe inimă, că tot acest material memorialistic, cum sunt închisorile, conține strict exactități. Nu! Desigur că dictatura crezută fără sfârșit, contribuia din plin la judecata alterată. Nu puteai să scoți din gură o vorbă bună privind pușcăriile, fără a te vedea în pericol. Petre Țuțea, pe care l-am cunoscut și eu, lua într-o vreme masa la Cantina Scriitorilor, avea perfectă dreptate când afirma: „Numai după eliberare am simțit adevărată pușcărie.” Dictatura.

După stagiul de lagăr, la Caracal, după carceră la securități, subol la Ministerul de Interne, Ghencea... a trebuit să fac cunoștință cu Jilava, închisoare subpământeană, a cărei legendă o cunoaștem numai din auzite. Cum am ajuns să trăiesc aievea cruntul episod? Un drum lung prăpăstios. În București, ridicat din pat în noaptea de 19 mai 1950. Dus la securitatea din Prahova. Ținut acolo câteva săptămâni. De aici, legați cu lanț cu lăcat la miini de un bătrânel complet necunoscut mie. Toată noaptea legați în tren unul de altul. Dimineața, în gară Cluj. De ce la Cluj? Pentru că aici domiciliisem. Urmărit de securitate în acel oraș. La Cluj, mai mult de 2—3 săptămâni. Apoi, de acolo, la București. Jilava.

Timp de câteva luni aveam să stau într-o celulă. Numărul nu i-l mai știu. Spre celulă, grăbiți cum eram de gardian, nici nu am observat coridorul lung, întunecos, pe pereți cu flori zugrăvite negru. Flori negre. Florile râului de Charles Baudelaire. Numai după un timp, când scoși din celulă, la „plimbare” zilnic, am văzut împăienjenit, a-cea zugrăveală, opera desigur a căruia dintre întemnițați.

Cum arăta celula? Strămtă. Lungă. Înaltă. Paturi suprapuse. Parter și două etaje. Într-o astfel de încăpere, cred să fi fost înghețuși 20—25 de locatari. În colț, puțin ascuns cu un fel de draperie, — hărdăul. Numai în hărdău aveam puțină să ne facem necesitățile. Golirea lui, o făceam, pe rând, câte doi. Greu! Respirație pestilențială! Scurtul drum pentru dus și întors, evident, cu gardianul la spate.

Vorbărie multă în celulă, când nu eram păziți. Oamenii cărora le ardea de trănăneală. Rog să mi se ierte afirmația, că, eu, tot timpul pușcărilor, eram taciturn. Îngădurat. Trist.

Ceea ce, însă ne una pe toți, știți ce era? Poezia. Fiecare din noi știa câte o poezie. Eminescu, Vasile Alecsandri, Vasile Militaru... Încolo, gălăgie mare în celulă. De la etaj trebuia să auzim glasul tare al unui avocat. Mi se pare Dumitrescu. Dar, îmi plăcea să-l aud pe altul, la parter, spunând poezii de Coșbuc. Pesemne un ardelean. De faptură înaltă. Gras, deși nemăncat. Mă împrietenisem cu acel personaj rubicond. Vesel din fire. La parter se găsea un vas mai mare plin cu dedete. Praf contra gândacilor, păduchilor, bolii. El, recitator din Coșbuc, de sus pină jos, scâldat în acel antidot alb.

Mîncarea, de obicei celebrul arpacăș și un fel de ciobalac apos,

România
MITROPOLIA ARDEALULUI
Nr. 631/1993

„Furturi din sufletele noastre românești”

Prea Cucernice Părinte Protopop,

Situația economică și, mai ales, deficiențe mari în educația morală a unor cetățeni, fac să se înmulțească delictele de tot felul, care tulbură societatea și liniștea noastră cea de toate zilele, de care avem atâtă nevoie.

Reînnoiesc apelul către p.c. preoți să insiste în predicile prea cucernicilor lor asupra respectării poruncilor divine și asupra consecințelor personale pe care le atrag călcările de porunci pentru viața veșnică a fiecăruia, ca și pentru viața de aici.

Nu cred că e nevoie să dezvolt prea mult îndatoririle fiecărui preot în această privință. Toți sunt bine pregătiți și știu ce misiune au.

Circulara aceasta mi-a fost provocată de un articol de ziar în care se vorbește de furturile din biserici. Răufăcătorii nu se tem să atace chiar locașurile sfinte. Caută bani, obiecte bisericesti de valoare, fața lor fiind nu numai călcarea de poruncă: „Să nu furi”, nu numai călcarea de norme sociale de conviețuire, ci și blasfemie față de cele sfinte. Se știe că întotdeauna cei care săvârșesc astfel de fapte își atrag mâna și pedeapsa lui Dumnezeu și a oamenilor.

Pentru a preveni însă astfel de furturi și pentru a preîntâmpina orice posibilitate a unora de a se lăsa atrași în ispită, fac tuturor prea cucernicilor preoți rugămîntea de a lua toate măsurile, atât la bisericile din orașe cât și la cele din sate, de asigurare și protejare a bunurilor bisericilor. Mă gândesc la asigurarea intrărilor, a ferestrelor, a dulapurilor interioare, și acolo unde se impune, a angajării de paznici, dacă veniturile parohiei permit acest lucru. Evident, acolo unde sînt valori mari, muzeistice, se impun și măsuri de asigurare, în afară de paznici, și prin sisteme de alarmă. Nu mă îndoiesc că fiecare își va pune în lucrare și propria imaginație ca să găsească cele mai bune mijloace de apărare.

Aș vrea să vă pun la inimă această grijă, pentru a putea păstra valorile cultice și de artă bisericască pe care ni le-au lăsat înaintașii și față de care avem cea mai mare răspundere. Noi, Biserica, suntem păstrătorii celor mai vechi și autentice valori. Nu e exclus ca unele din obiectele furate să se îndrepte către colecționari străini, ceea ce înseamnă furt din sufletele noastre românești.

Fac rugămîntea prea cucernicilor protopopi fie să difuzeze această circulară la toate parohiile, fie s-o citească și s-o discute cu toți prea cucernicii preoți din protopopiatul respectiv, cărora rog să li se transmită odată cu aceasta și urările mele de sănătate, de bună îndeplinire a misiunii preoțești, de toată dragostea mea și de binecuvântarea lui Dumnezeu.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit
al Ardealului, Crișanei și Maramureșului

* Circulară trimisă oficiilor protopopești din Arhiepiscopia Sibiului.

ȘCOALA TĂCERII

(Urmare din pag. a 2-a)

e de aur, iar vorba este de argint; tăcerea este tărle dumnezeiască, iar vorba este slăbiciune omenească. Ca să nu greșim, să luăm exemplul din natură. Albienele lucrează în întuneric, iar stejarul crește în tăcere. El face zgomot numai cînd îl lovește toporul și cade la pămînt, după ce a trăit o mie de ani.

Aceste laude binemeritate aduce virtuții tăcerii le întărește Sf. Scriptură, care zice: „Vreme este a tăcea și vreme este a grăi” (Ecl. 3, 7). „Cel ce-și păzește limba sa, își scutește sufletul său de multe necazuri” (Prov. 21, 23). „Moartea și viața sînt în puterea limbii, iar cel ce-și stăpînesc limba, vor minca roadele ei” (Prov. 18, 21).

A ști și taci este o virtute mai mare decît a ști să vorbești, zice Sf. Ambrozie din Milan (Criveanu), iar roadele lor sînt cu totul deosebite.

Tăcerea aduce pace, armonie și înfrățire, bucurie și fericire. Limbuția și clevetirea aduc minie și viclenie, vrajbă și ură, dușmănie și dezbinare între oameni. De aceea, covârșit de binefacerile cerești ale tăcerii, psalmistul se roagă, zicînd: „Doamne, pune pază gurii mele și ușă de stăpînire buzelor mele. Nu lăsa inima mea să se abată la cuvintele viclene, ca să nu apăr faptele cele păcătoase” (Ps. 140, 4). Iar

ne-o aducea gardianul. „Na, bagă-n tine!” îl auzeam.

Zi de zi erau scoși din celulă. La aer. Cam la ora 12. Câte un sfert de ceas. În atari cazuri, gardianul, cu un băț lung, închidea ermetic geamurile înalte ale tuturor celorlalte celule, începînd cu a noastră. Să nu se vadă. Să nu se știe cine sînt aceia care făceau, în cerc, plimbarea. Să nu se dea naștere, cumva, la evadare.

Totuși, în una din zile, în cerc, am auzit pe unul. „Știți cine e arestat aici la Jilava?” Cine? întrebaram curioși. „George Ivașcu”. Rea-duși în celulă, comentarii. „Bine, dar Ivașcu era cu ei. Scria la gazeta comunistă. Avea o revistă Manifest. O fi fost el comunist, dar iată-l acum arestat aici”.

Se încheia mirarea. Nedezlegată.

După un an sau doi de la eliberarea sa, Ivașcu repus în toate drepturile lui. Profesor universitar. Director numeroși ani la Contemporanul. Nu publica pe nimeni din foștii deținuți. Pe nimeni. O știu pe proprie piele. Îi trimiteam cu poșta manuscrise. Nimic! Niciodată! Am avut naivitatea să-l caut la Universitate. Să-l rog, ce s-a putut face cu lucrările mele, om fără ocupație? Sărac lipit pămîntului!

În pauză de ore, contrariat, cu nervi, pe sală: „Ce tot vrei dumneata? Câte nu se întimplă într-o redacție! Chiar și manuscrise de-ale lui Călinescu s-au pierdut”. Nu știu cum s-au pierdut, cînd în realitate, săptămînal, regulat, vinerea apărea Cronica optimistului, după ce în „Adevărul literar și artistic” citeam Cronica pesimistului. Natural, toate îmi formau lectura predilectă. Mare profesor G. Călinescu. Mare critic literar.

Dar eu, fost pușcăriaș, ca el, ca Ivașcu, nu eram deloc publicat. Deloc!

George Ivașcu, apoi, director la România literară. Ani și ani de zile. Puteam să-i tot trimit poezii, ori traduceri de poezie. Nu eram publicat sau cine știe cum, rar de tot.

Spunea: „De poezie se ocupă Ion Horea. Nu mă amestecl! Dacă-l întrebam pe Horea, secretar de partid la revistă, răspundea: „Eu vreau, dar nu vrea el!”

După stagiul la Jilava, au urmat detenții în colonii de muncă. La început Canal, cu diferite șantiere „Kmometrul 4”. „Poarta albă”. Bicaz. Onești. Pînă la 7 aprilie 1954. Eliberării i-au urmat numeroși ani de somaj. Tot atîția, de felurite munci manuale. În buzunarul gol, cu diploma de licență în Drept de la Universitatea din București.

Petre Pascu

Semnalăm... Semnalăm...

● Istoriografia maghiară, și nu numai în ultima vreme, ci, mai ales începînd cu sec. al XVIII-lea, face eforturi absurde ca să dovedească fapte care nu se pot dovedi. Se încearcă mai ales acce-ditarea ideii că, în Transilvania, românii n-ar fi din Transilvania! Împotriva acestei teze scrie în „STEAUA” Ioan Aurel Pop: CATEVA OBSERVAȚII PRIVIND ISTORIA MEDIEVALĂ A TRANSILVANIEI (Nr. 10, 1992 p. 7—9). Autorul combate cu argumente solde teze precum cea a emigrației târzii a românilor în Transilvania, cam prin secolele XIII—XIV. Istoricii maghiari susțin că ungurii au găsit Transilvania goală în sec. XI—XII. În sprijinul acestei afirmații se aduc, arată autorul, „argumente ciudate, unele de-a dreptul absurde”: că dacii au fost distruși în totalitate sau în marea lor majoritate de către romani; că Dacia nu a putut fi romanizată atât de repede, de la Traian pînă la Aurelian; că toată populația ar fi fost evacuată de către Aurelian la sudul Dunării și că acolo s-ar fi format poporul român ca „popor balcanic de păstori nomazi”. De acolo s-ar fi întors încet, încet prin sec. XIII—XIV, deci după sosirea ungurilor.

Ciudată această memorie, vom remarca și noi, care a persistat în conștiința românilor „din sudul Dunării”, din secolul al III-lea pînă în al XIII-lea, deci zece secole! Chiar așa să fi fost, și această memorie încă ar proba că ei s-au întors în leagănul de formare al națiunii lor, pe care nu l-au uitat niciodată. Aceasta o spunem așa, doar de dragul argumentării, pentru că dovezile existenței continuu a românilor în Transilvania, numărul lor, totul contrazice tezele istoricilor maghiari.

Istoricii maghiari au mai inventat și „Teoria dublei descălecări”, susținînd că înaintea sosirii ungurilor în anul 896, în anul 670 ar fi migrat în Panonia onogurii, rudele lor mai vechi. Cu cine nu s-ar face ei frați, numai să sară peste adevărul care nu-i slujește! Și acestea nu sînt singurele absurdități dezbătute în slujba intereselor lor politice, și împotriva adevărului istoric. Adevărul istoric e prezent, de altfel, atît în cronicile maghiare, cît și în cele rusești (V. Victor Spinei, Migrația ungurilor în spațiul carpato-dunărean și contactele lor cu românii în secolele IX—X, în „Arheologia Moldovei”, 1990, XIII, p. 120—121). Aceste surse menționează prezența românilor în Transilvania și chiar în Panonia, după unii, în momentul venirii ungurilor. A se vedea cronicile lui Simon de Keza, Ioan Kinamos, Niccola da Casola, Bonfini, Anton Verancsics, Frideric Menius, Cronica pictată din Viena și, mai ales, Cronica Notarului anonim al regelui Bela (zis Anonymus). Acesta din urmă notează precis că ungurii au găsit în Panonia pe Blachi ad pastores Romanorum (a se vedea Gesta Hungarorum, în „Scriptores rerum Hungaricum” I, p. 45).

Ioan-Aurel Pop răspunde, în studiul pe care îl semnalăm, cu argumente bine selectate, tuturor încercărilor de falsificare a istoriei de către istoricii maghiari. Vom nota și câteva considerații referitoare la rolul Ortodoxiei în susținerea continuității românești în Transilvania:

„Ortodoxia a fost la români, împreună cu limba de rezonanță latină, cel mai eficient mijloc de păstrare a identității naționale. Această Ortodoxie, în forme populare, n-a fost nici ca trăire, nici ca rit, nici ca teologie, inferioară altor confesiuni creștine. Români au rămas preponderent rurali, fiindcă acolo l-au împins nevoile și stăpînii să trăiască. Până tîrziu li s-a interzis să trăiască în orașe. Nu și-au construit prea multe biserici de piatră, fiindcă biserica lor era prigonită și disprețuită. Un Conciliu de la Buda din veacul al XIII-lea a interzis „schismaticilor” (ortodocșilor), să-și ridice biserici de piatră” (cf. supra p. 9, col. 2).

* * *

Dl. Șerban C. Andronescu din Statele Unite semnează un interesant articol în „Steaua”: „Pentru o definiție a termenului de „român” (Nr. 10, 1992, p. 9—13). Ne va fi greu să-l rezumăm, pentru că e dens și larg argumentat, dar ni se pare a fi demn de semnalat, pentru o lectură integrală, celor interesați de problemă. O noutate deosebită în expunerea autorului este legătura pe care o face între Miorița (ciobanul moldovean) și isihasmul ortodox românesc. Poate vor mai fi făcut-o și alții, nu știu, dar apelul d-lui Andronescu pentru explicarea atitudinii ciobanului moldovean, atitudinea de non-rezistență, de smerenie, de iertare, apelul la atmosfera isihastă locală, care s-ar reflecta în filosofia Mioriței, e o noutate. Domnul Andronescu descrie corect isihasmul și apoi aplică elementele care îl caracterizează la „povestea” Mioriței, care în cele din urmă, e considerată o dramatizare a isihasmului la nivel popular, folcloric românesc. Apropriează e ingenioasă și ar putea da „spațiului mioritic”, cum l-a definit Blaga, un conținut nou pe care Blaga nu l-a întrevăzut.

Mai departe dl. Andronescu deși cunoaște izvoarele isihasmului — fără să le ducă pînă la Sfinții Casian Romanul și Gherman din Dacia Pontică, așa cum a sugerat subsemnatul într-o comunicare la un Congres la Sofia (vezi Mitropolia Ardealului, an XXXIV, nr. 5, sept.—octombrie 1989, p. 3—20), — încearcă să coboare în căutarea unor surse și mai vechi, pînă la dacii, stabilind o linie Zamolxe-Hristos-isihasm. Apelează la Herodot din Halicarnas și la Hellanikos din Mitilene care descriu spiritualitatea tracilor-dacilor, dar e greu de înscris această spiritualitate chiar ca premergătoare isihasmului. Isihasmul e altceva. E parte din creștinism, evident, dar e practica invocării numelui lui Iisus, ca mijloc de trecere în zona contemplației și în dobîndirea mîntuirii și a desăvîrșirii. Acolo unde dl. Andronescu are dreptate însă, e atunci cînd stabilește ușurinta trecerii de la religia și spiritualitatea dacilor, la cea creștină. Dar aceasta nu e o problemă de isihasm, ci de devenire și convertire religioasă. În acest sens e adevărat că „Daco-romanii nu au avut nevoie de un ritual special de trecere la creștinism, ca bulgarii (prin Boris I, 852—889) sau ungurii (prin Waik, numit apoi Ștefan cel Sînt, 997—1038)”, la care noi i-am mai adăuga și pe ruși, creștinați tot în secolul IX.

Dl. Andronescu insistă mult asupra metaforelor din Miorița, cărora le găsește cu ușurință corespondențe isihaste. Cred că problema trebuie pusă în discuția specialiștilor, evident pentru clarificare. Ar fi să identificăm la noi un isihasm înainte de isihasm, căci Miorița e sigur anterioră isihasmului la români. Nu cred că tot ce e virtute, credință, trăire religioasă, în măsura în care poate fi demonstrată ca religioasă, trebuie neapărat să fie și isihastă. Aceste două lucruri trebuie bine delimitate, înainte de a specula asemănări care sunt mai degrabă cu elementele adînci și tradiționale ale religiei, decît cu isihasmul. Dacă ciobanii însingurați moșteneau și o tradiție isihastă, în liniștea munților și a retragerii, și aceasta se poate dovedi, teza ar putea aspira la o oarecare consistență. Și ar fi o mare noutate în domeniu!

Delimitarea dintre Hamlet, Dr. Faust, Don Juan și seninul cioban din Miorița, care „se situează în sublim” față de cei trei, și „mizează pe eternitate”, fixează în istoria culturii și a filosofiei o relație care merită reținută. Și în istoria religiilor. Rămîne de văzut dacă se poate stabili în mod sigur o relație și cu isihasmul. Cronologic, dacă acceptăm să pornim de la Zamolxis, și ideatic, relația e posibilă, dar probabil cumva în afara a ceea ce realitatea isihasmului înseamnă în spiritualitatea ortodoxă și, în afara termenului tehnic care îl definește și îl explică. altfel.

Nu avem intenția să emitem judecăți de valoare aici. Ceea ce am făcut e doar să semnalăm o temă care merită studiată și pe care desigur dl. Șerban Andronescu o va cerceta și prezenta în continuare. Știm că îl preocupă de mult. N-am vrut decît să-i stimulam preocupările, sugerându-i și câteva obstacole peste care ar mai avea de trecut. Trecute, acestea vor putea face din Miorița un poem isihast.

Așteptăm.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Dr. Serafim Făgărășanu, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, redactor adjunct; Pr. cons. Gheorghe Papuc; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

ABONAMENTUL pe un an: 500 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru citorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.